Region Midtjylland

Rammeaftale 2008 på social- og specialundervisningsområdet

Bilag

til Kontaktudvalgets møde den 31. august 2007

Punkt nr. 5

Rammeaftale 2008

De 19 kommuner i regionen og Region Midtjylland

Indholdsfortegnelse

Forord **1**

Kapitel 1. Baggrund for rammeaftalen **3**
1.1 Samarbejdet om rammeaftalen 4
1.2 Procedurer for justering af rammeaftalen 5

Kapitel 2. Fælles mål og visioner **7**
2.1 Fokus på kvalitetsudvikling 8
2.2 Retningslinier for bruger og pårørendeinddragelse 8

Kapitel 3. En sammenfatning af rammeaftalen **10**

Kapitel 4. Rammeaftalen som et smidigt værktøj **12**
4.1 Centrale principper og etiske spilleregler 12
4.2 Håndtering af akutte sager 13
4.3 Håndtering af ventelister og tomme pladser 14

Kapitel 5. Generelle aftaler om økonomi **16**
5.1 Principper for takstfastsættelse 16
5.2 Indhold af taksterne 17
5.3 Forudsætninger der aftales i forbindelse med den årlige rammeaftale 17

Kapitel 6. Et tilbageblik på Rammeaftale 2007 ..... **20**
6.1 Tilbageblik på forbruget i 2007 20
6.2 Samarbejdet om Rammeaftale 2007 21

Kapitel 7. Tilbudsviften **23**
7.1 Børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne 24
7.2 Sikrede institutioner for børn og unge 25
7.3 Voksne med sindslidelse 25
7.4 Voksne fysisk handicappede inkl. senhjerneskadede 26
7.5 Personer med psykisk handicap inkl. autister 28
7.6 Dagtilbud på revalideringscentre 29
7.7 Personer med kommunikationshandicap 29
7.8 Hjælpemidler 30
7.9 Kvindekrisecentre 31
7.10 Forsorgshjem 31
7.11 Stofmisbrugsområdet 32
7.12 Specialrådgivning 33
7.13 Samråd for domfældte udviklingshæmmede 33

Kapitel 8. Fokusområder på det sociale område **34**
8.1 Fokusområder i Rammeaftale 2007 34
8.2 Nye fokusområder i Rammeaftale 2008 35

Kapitel 9. Koordinering af de lands- og landsdelsdækkende tilbud 37
9.1 Social- og specialundervisningsområdet 37
9.2 Sikrede institutioner for børn og unge 37

Bilag 3. Anvendelse af abonnementsordninger som betalingsmodel mellem myndigheder på social- og specialundervisningsområdet 39

Bilag 4. Udviklingsplan for Landsbyen Sølund 43

Bilag 5. Udviklingsplan for Østervang 47

Herudover omfatter Rammeaftale 2008:

Bilag 1. Oversigt over alle tilbud omfattet af rammeaftalen inklusiv nøgleoplysninger.

Bilag 2. Aftale om omkostningsberegning og betalingsmodeller på social- og special-undervisningsområdet mellem kommunerne i regionen og Region Midtjylland.

Bilag 1 og 2 findes på kommunernes og Region Midtjyllands fælles socialportal (www.socialportalen.rm.dk) samt på kommunernes og Region Midtjyllands hjemmesider, hvor også denne publikation kan hentes.

Forord

Rammeaftale 2008 er den anden rammeaftale, der er udarbejdet som følge af strukturreformen, hvor en ny offentlig sektor – med nye aktører og en ny fordeling af opgaverne – blev tegnet.

Rammeaftalen er et planlægnings- og udviklingsværktøj, der skal sikre et samlet overblik over tilbudsviften på det specialiserede socialområde. Samtidig er det formålet med rammeaftalen, at skabe overensstemmelse mellem udbud og efterspørgsel på tilbud og ydelser.

Rammeaftale 2008 er udarbejdet i løbet af første halvår af 2007, og dermed i en periode hvor de nye kommuner og Regionen har virket op imod et halvt år. Det betyder, at kendskabet til egen organisation fortsat er under udvikling. Forventningen er derfor, at rammeaftalesystemet i de kommende år i stadig højere grad vil finde anvendelse som planlægnings- og udviklingsværktøj til gavn for borgerne.

Rammeaftalen har virkning fra den 1. januar 2008, og skal indgås hvert år mellem de 19 kommuner og Region Midtjylland senest den 15. oktober.

Rammeaftalen er indgået på baggrund af:

a) servicelovens § 6 omhandlende det sociale område,
b) almenboliglovens § 185 b omhandlende tilbud på det almene ældreboligområde,
c) specialundervisningslovens § 6 h omhandlende specialundervisning for voksne og
d) folkeskolelovens § 47 omhandlende lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud.

Det er valgt at udarbejde én fælles rammeaftale dækkende de fire områder. For at lette læsevenligheden, vil de fire områder under ét blive betegnet som 'det sociale område'.

Under hensyntagen til læsevenligheden af rammeaftalen gøres der ligeledes opmærksom på, at der i aftalen dels refereres til 'Region Midtjylland' som offentlig myndighed, dels til det geografiske område Region Midtjylland dækker - og som i aftalen benævnes 'regionen'.

Rammeaftalen udarbejdes af Region Midtjylland med afsæt i de 19 kommuners årlige redegørelser om det forventede behov for tilbud på det sociale område. Opgaven er løst i et tæt samarbejde med repræsentanter fra administrationen i kommunerne, hvormed der er skabt et godt afsæt for en fælles indsats på det sociale område.

For borgerne har det gode samarbejde stor betydning. Koordinering af indsatsen er medvirkende til at sikre, at der altid er tilbud af høj faglig kvalitet – uanset om det er egen kommune, anden kommune eller Region Midtjylland, der driver tilbudet.

Samtidig har det også stor betydning for kommunerne og Region Midtjylland, at koordineringen af tilbudsviften bliver en succes - at der sikres den bedst mulige anvendel-

se af tilbudene på rammeaftalens område, herunder en effektiv udnyttelse af de økonomiske ressourcer.

Det er et fælles mål, at kommunerne oplever et samarbejde om indsatsen – at kommunernes efterspørgsel på tilbud kan tilvejebringes hurtigt og fleksibelt. Samtidig er det et mål, at der ikke forekommer efterregulering på det sociale område efter den 1. januar 2008.

Kapitel 1. Baggrund for rammeaftalen

Myndighedsansvaret, ansvaret for forsyningen og ansvaret for finansieringen er placeret i kommunerne. Det indebærer, at den enkelte kommunalbestyrelse har det samlede ansvar for at træffe afgørelser om borgerens visitation til tilbud, ansvar for at sikre, at der er relevante tilbud til borgerne, samt ansvar for at finansiere tilbudene.

Såvel kommunerne som Region Midtjylland har et leverandøransvar på en række opgaveområder i forhold til kommunerne i regionen. Leverandøransvaret omfatter en forpligtigelse til at levere tilbud til kommunerne, til at tilpasse kapaciteten efter kommunernes behov samt til at udvikle tilbudene.

De tilbud, der er omfattet af rammeaftalen, fremgår af nedenstående tabel.

Tabel 1.1: Tilbud omfattet af rammeaftalen

Lovgivning	**Indhold**
Serviceloven § 32	Særlige dagtilbud til børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne
Serviceloven § 36	Særlige klubtilbud til større børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne
Serviceloven § 67, stk. 2	Døgntilbud til børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne
Serviceloven § 67, stk. 3	Sikrede institutioner for børn og unge
Serviceloven § 83	Personlig hjælp, pleje og støtte
Serviceloven § 84	Afløsning/aflastning af ægtefæller eller andre nære pårørende
Serviceloven § 85	Hjælp, pleje, støtte
Serviceloven § 86	Genoptræning og vedligeholdelsestræning
Serviceloven § 87	Som §§ 83-85 med døgnvarighed
Serviceloven § 97	Ledsagelse (voksne under 67 år).
Serviceloven § 98	Særlig kontaktperson til døve/blinde (voksne under 67 år).
Serviceloven § 101	Behandling af stofmisbrug (social behandling)
Serviceloven § 102	Hjælp, pleje, støtte af behandlingsmæssig karakter
Serviceloven § 103	Beskyttet beskæftigelse
Serviceloven § 104	Aktivitets- og samværstilbud
Serviceloven § 107, stk. 2	Midlertidig boform til voksne med nedsat psykisk eller fysisk funktionsevne
Serviceloven § 108	Længerevarende boform til voksne med nedsat psykisk eller fysisk funktionsevne
Serviceloven § 109	Kvindekrisecentre mv.
Serviceloven § 110	Forsorgshjem mv.
Serviceloven § 112 (jf. § 5, stk. 2)	Hjælpemidler
Almenboligloven 185 b	Almene ældreboliger specielt indrettet til voksne med nedsat psykisk eller fysisk funktionsevne
Folkeskoleloven § 20, stk. 3	Lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud (børn og unge)

Specialundervisningsloven § 1, stk. 2	Lands- og landsdelsdækkende tilbud (voksne)
Specialundervisningsloven § 1, stk. 3	Tilbud til personer med tale-, høre- og synshandicap (kommunikation).

Note: Tilbud efter serviceloven §§ 83-87, §§ 97-98 samt § 102 indgår hvor ydelser efter disse paragraffer ydes i tilknytning til regionalt drevne tilbud efter Almenboligloven § 185 b.

At kommuner såvel som Region Midtjylland er udbydere af tilbud omfattet af regionalt leverandøransvar, giver rammeaftalen en yderligere dimension – aftalen er ikke kun en aftale mellem kommuner og Region Midtjylland, men i ligeså høj grad en mellemkommunal aftale.

1.1 Samarbejdet om rammeaftalen

I Region Midtjylland er rammeaftalen udarbejdet i en åben dialog med de 19 kommuner i regionen. Det er den administrative styregruppe, som har deltagelse af embedsmænd fra kommunerne og Region Midtjylland, der har forberedt arbejdet omkring rammeaftalen. Målet har været en aftale, der dels giver et samlet overblik over tilbudsviften i regionen, dels skaber et fælles afsæt for udvikling af indsatsen overfor borgerne.

Som et led i arbejdet med rammeaftalen nedsatte den administrative styregruppe yderligere arbejdsgrupper med repræsentanter fra kommunerne og Region Midtjylland. Arbejdsgrupperne har blandt andet beskæftiget sig med det forberedende arbejde omkring de kommunale redegørelser samt udregning af takster. Disse undergruppers arbejde og indstillinger er drøftet i den administrative styregruppe og indarbejdet i rammeaftalen.

I marts 2007 afholdt kommunerne og Region Midtjylland i fællesskab en bruger- og pårørendekonference. Konferencens overskrift var "Indsats, udvikling og samarbejde på det sociale område – Samarbejde med brugere og pårørende i en ny tid". Konferencen gav mulighed for, at inddrage brugere og pårørendes ønsker og erfaringer i udarbejdelsen af Rammeaftale 2008.

Den administrative styregruppe har godkendt det endelige udkast til rammeaftalen den 9. august 2007, inden aftalen blev behandlet i Kontaktudvalget den 31. august. Efterfølgende er rammeaftalen endeligt godkendt i de enkelte kommunalbestyrelser og i Regionsrådet.

Processen har bidraget til at sikre et gennemarbejdet resultat og en enighed om principperne for rammeaftalen - en enighed der er selve forudsætningen for indgåelse af rammeaftalen, idet uenighed ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed.

Med rammeaftalen sikres borgerne en høj grad af samordning og kvalitet i tilbudene på det sociale område, hvilket skaber fundamentet for en stabil og pålidelig drift samt en fortsat udvikling af tilbudene. Resultatet er synlighed og gennemsigtighed overfor borgere, brugere og pårørende.

1.2 Procedurer for justering af rammeaftalen

Der er en vis grad af rummelighed i rammeaftalen. Driftsherren har mulighed for at foretage justeringer på tilbudsniveau, idet der påhviler en forpligtigelse til at tilpasse kapaciteten.

Driftsherrens forpligtigelse til at tilpasse kapaciteten er vigtig, og er en central forudsætning for at drive tilbudene økonomisk effektivt. Den løbende tilpasning er afgørende for at undgå tomme pladser (og høje priser) og for få pladser (og venteliste).

Den enkelte kommune og Region Midtjylland har dermed pligt til, via løbende justeringer, at udnytte ressourcerne optimalt. Tidlig orientering og dialog med de berørte parter er i den forbindelse afgørende. Den administrative styregruppe kan endvidere orienteres, hvis leverandøren finder behov herfor.

Foretager en kommune større ændringer i form af oprettelse af et nyt tilbud, skal de øvrige kommuner og Region Midtjylland orienteres så tidligt som muligt – og senest når beslutningen er truffet. 'Fair play' er i den forbindelse centralt, hvorfor der samtidig lægges vægt på bilaterale drøftelser mellem de berørte parter så tidligt som muligt i processen.

Måtte der være behov for fundamentale omstillinger - eksempelvis nedlæggelse af et tilbud - behandles emnet i den administrative styregruppe inden den politiske behandling i den kommune, der driver tilbudet. Efterfølgende orienteres Kontaktudvalget. Også ved fundamentale omstillinger er tidlig dialog med de berørte parter af central betydning.

Hensynet til at undgå prisglidninger i aftaleperioden betyder, at der ikke kan ske ændringer af taksten i aftaleperioden som følge af evt. nednormeringer i kapacitet. Det understreges i den forbindelse, at nednormeringer i kapacitet skal følges af en tilsvarende ændring i driftsomkostningerne.

Såfremt der sker lovgivningsmæssige ændringer eller omlægning af tilbud fra drift efter serviceloven til drift efter almenboligloven, som fører til ændringer i taksten, fraviges ovenstående princip. Den administrative styregruppe skal så vidt muligt orienteres om en sådan forventet ændring inden rammeaftalen for det år, hvor ændringen forekommer, indgås. Hvor dette ikke er muligt, skal ændringen forelægges den administrative styregruppe inden effektuering.

Den administrative styregruppe har aftalt, at udarbejde en nærmere beskrivelse af retningslinjerne og procedurerne for justering af kapaciteten. Beskrivelsen forventes at foreligge, når Rammeaftale 2008 træder i kraft. Det er aftalt, at beskrivelsen efterfølgende skal opnå tilslutning i den administrative styregruppe og i Kontaktudvalget.

Den administrative styregruppe mødes en gang i kvartalet – eller efter behov.

Den administrative styregruppe har til formål:

- at følge op på rammeaftalen og sikre den fortsatte samordning og koordinering
- at drøfte udviklingstendenser og forestå den strategiske udvikling af tilbudsvifte

- at tage initiativ til fælles opgaveløsning herunder behandle de udpegede fokusområder beskrevet i kapitel otte
- at vurdere behovet for ændringer i rammeaftalen
- at sikre efterlevelse af de fælles mål og visioner formuleret i kapitel to
- at sikre en koordineret indsats i forhold til arbejde med sundhedsaftaler, for den del af det sociale område der vedrører psykiatrien samt hjerneskade-, kommunikations- og hjælpemiddelområdet

Endvidere er den administrative styregruppe også styregruppe for samarbejdet om Region Midtjyllands psykiatriplanlægning.

Til de kvartalsvise møder i den administrative styregruppe udarbejdes oversigter over dimensionering og forbrug med henblik på løbende justering af rammeaftalen.

I henhold til lovgivningen skal det én gang i hver valgperiode drøftes i Kontaktudvalget, om der er sociale tilbud, der mere hensigtsmæssigt kan overgå til en beliggenhedskommune.

Derudover kan enhver kommunalbestyrelse løbende rejse spørgsmålet om ændret ejerskab.

Enhver kommunalbestyrelse kan i den forbindelse anmode om, at spørgsmålet om kommunal overtagelse tages op i Kontaktudvalget, således at alle aspekter af en eventuel overtagelse belyses inden der træffes beslutning. Det er den enkelte kommunalbestyrelse, der beslutter, om den vil ændre ejerskabet af det enkelte tilbud.

Da tilbudene fortsat er omfattet af det regionale leverandøransvar, skal kommunalbestyrelsens beslutning efterfølgende drøftes af den administrative styregruppe og behandles i Kontaktudvalget med henblik på justering af rammeaftalen.

Kapitel 2. Fælles mål og visioner

De 19 kommuner og Region Midtjylland har en fælles opgave med udarbejdelsen af rammeaftalen. Den skaber et fælles udgangspunkt for det mellemkommunale samarbejde og samarbejdet mellem kommuner og Region Midtjylland om indsatsen på det sociale område.

Den socialpolitiske linie tegnes af den enkelte kommune, der formulerer mål og visioner for egne tilbud. Samtidig har kommunerne og Region Midtjylland i fællesskab formuleret en række mål og visioner, der danner en fælles ramme om indsatsen på det sociale område - for så vidt angår tilbud omfattet af det regionale leverandøransvar.

Fælles mål og visioner for borgerne
Kommunerne og Region Midtjylland vil i fællesskab arbejde for:

- At sikre borgerne en dynamisk og fleksibel socialsektor, der tager afsæt i den enkeltes ønsker, behov og muligheder

- At sikre borgerne en socialsektor, hvor ressourcerne udnyttes optimalt

- At sikre borgerne en sammenhængende og koordineret indsats på tværs af kommune- og regionsgrænser og på tværs af sektorer

- At sikre borgere med særlige behov fuld adgang til specialiserede tilbud og behandling, således at den brede vifte af tilbud og den særlige ekspertise borgerne benytter sig af understøttes og udvikles

Fælles mål og visioner for den faglige indsats og udvikling
Mulighederne for at omsætte de fælles mål og visioner til handlinger, der har en reel betydning for borgerne, forudsætter et bevidst valg af det gode samarbejde.

Samtidig er det en forudsætning, at der sættes fokus på de opgaver, der binder indsatsen overfor borgerne sammen. Baggrunden er, at en række opgaver med fordel kan løses ved at tænke i fælles strategi, planlægning og udvikling af den sociale sektor.

Kommunerne og Region Midtjylland vil i fællesskab arbejde for:

- At styrke den faglige indsats overfor borgerne, blandt andet i form af videndeling og fælles faglige uddannelsesinitiativer

- At styrke faglige netværk på tværs af kommune- og regionsgrænser

- At styrke samarbejdet omkring kvalitetsudvikling med afsæt i kommunale og regionale kompetencer

- At styrke den evidensbaserede indsats på det sociale område

- At der i løbet af 2008 tages en række udviklingsinitiativer på det sociale område, hvor der arbejdes med fælles temaer

2.1 Fokus på kvalitetsudvikling

I kommunerne og i Region Midtjylland er der et stort ønske om fortsat at styrke og udvikle den faglige indsats, der ydes overfor borgerne. Kvalitetsudvikling er i den forbindelse et betydningsfuldt værktøj. Netop derfor er fokus rettet mod mulighederne for at forene de kommunale og regionale kompetencer - for derigennem at sikre det bedste afsæt for dynamik i de sociale tilbud.

Den administrative styregruppe vil løbende arbejde med opgaven og mulighederne for at tilrettelægge en fælles strategi og indsats på området.

Dette kan bl.a. ske i regi af JYFE (Jysk socialforsknings- og evalueringssamarbejde), som kommunerne og Region Midtjylland er medlem af. JYFE er et samarbejde mellem kommunerne i de midt- og nordjyske regioner samt Region Midtjylland og Region Nordjylland.

2.2 Retningslinier for bruger- og pårørendeinddragelse

Omdrejningspunktet for indsatsen på det sociale område er et godt samarbejde med brugerne og de pårørende om tilbudene – herunder om ændrede behov og ønsker.

Derfor vil kommunerne og Region Midtjylland arbejde for et åbent og tillidsfuldt samarbejde med brugere og pårørende på to niveauer:

- Dels i de enkelte tilbud hvor indsatsen ydes.

  Beslutningen om hvordan der i det enkelte tilbud arbejdes med bruger- og pårørendeinvolvering træffes af den enkelte kommune og af Region Midtjylland i forhold til de tilbud, den enkelte myndighed driver.

  Af informationerne om de enkelte tilbud vil det fremgå, hvilke rammer der er for bruger- og pårørendeindflydelse – herunder om der er etableret bruger- og pårørenderåd.

- Dels med politiske og administrative beslutningstagere.

  Tilbagemeldinger til de politiske og administrative systemer om indsatsen på det sociale område har stor betydning. Derfor inddrager de enkelte kommuner løbende det kommunale handicapråd i processen omkring udarbejdelsen af den årlige rammeaftale. Herudover afholder kommunerne og Region Midtjylland i foråret 2008 en konference, hvor bruger- og pårørendeorganisationer og de lokale handicapråd inviteres til en dialog om indsatsen på det sociale område.

  Konferencen afholdes forud for udarbejdelsen af Rammeaftale 2009. Dermed kan de erfaringer og ønsker, der fremkommer på konferencen, indgå i arbejdet med den kommende rammeaftale.

Endvidere vil kommunerne og Region Midtjylland i samarbejdet om rammeaftalen være opmærksomme på det arbejde, der pågår i det regionale udviklingsråd herunder rådets årlige rapport om udviklingen på det sociale område. Det regionale udviklingsråd er nedsat i en 4-årig overgangsperiode og består af repræsentanter fra bruger- og pårørendeorganisationerne samt kommunale og regionale politikere. Kommunerne og Region Midtjylland skal alle udarbejde en årlig redegørelse til udviklingsrådet, som skal danne baggrund for ovennævnte rapport.

Kapitel 3. En sammenfatning af rammeaftalen

Rammeaftalen er et planlægnings- og udviklingsværktøj, der skal sikre en åben dialog om udviklingen på det specialiserede socialområde.

Aftalen skal dels fungere som et redskab, der sikrer balance i udbud og efterspørgsel efter specialiserede sociale tilbud ud fra hensyn til driftssikkerhed, forsyningssikkerhed og en rationel økonomi, dels sikre fleksibilitet og faglig udvikling i tilbudene.

Med aftalen er der derfor lagt stor vægt på dynamiske og fleksible muligheder for opfølgning – herunder løbende justeringer i takt med udviklingen i brugernes behov. Rammeaftalen *skal* fungere som et smidigt værktøj, og må ikke hæmme dynamikken og en optimal drift på det sociale område.

Fælles mål og visioner
Rammeaftalen skal danne grundlaget for et godt og smidigt samarbejde kommunerne imellem samt mellem kommuner og Region Midtjylland. Som et fælles afsæt er der i rammeaftalen udarbejdet en række fælles mål og visioner for borgerne, samt for den faglige indsats og udvikling på det specialiserede socialområde.

Samtidig er der med rammeaftalen taget initiativ til at afholde en bruger- og pårørendekonference i 2008, hvor kommunerne og Region Midtjylland inviterer bruger- og pårørendeorganisationer og de lokale handicapråd til en dialog om indsatsen.

Med rammeaftalen markeres derfor ønsket om at samordne og koordinere indsatsen overfor brugere og de pårørende.

Med den midtjyske rammeaftale er det ønsket at signalere åbenhed og vilje til samarbejde - både kommunerne imellem og mellem kommunerne og Region Midtjylland.

Kapacitet og takster
Generelt forventer kommunerne et stort set uændret forbrug af tilbud i 2008, hvorfor kapaciteten fra 2007 overordnet set videreføres. Dog er der sket en mindre nedjustering i kapaciteten på misbrugsområdet grundet faldende efterspørgsel.

Derudover udvider Region Midtjylland med et antal pladser på en række områder på baggrund af den aktuelle og forventede efterspørgsel. I de kommunale budgetforslag for 2008, der forhandles i august og september, indgår der i flere kommuner ligeledes forslag til udvidelser og nye tilbud på udvalgte områder.

De udregnede takster for anvendelsen af tilbudene er endvidere fastsat ud fra en betragtning om, at serviceniveauet for 2007 fastholdes i Rammeaftale 2008.

Bilag 1 indeholder en oversigt over alle tilbud omfattet af rammeaftalen. Det er blandt andet muligt at se beregningsgrundlaget for taksterne, tilbudenes normering, de enkelte tilbud fordelt på driftsherrer, lovgrundlag m.v.

Udviklingsområder og -tendenser
I Rammeaftale 2007 udpegede kommunerne og Region Midtjylland i fællesskab fire områder, hvor det findes særlig vigtigt, at der i det fremadrettede samarbejde er en øget bevågenhed. Arbejdet med fokusområderne er ikke afsluttet, og videreføres i Rammeaftale 2008.

Herudover har kommunerne og Region Midtjylland udpeget tre nye fokusområder:

- Overgangen fra barn til voksen.
  Der er behov for at arbejde med helhed i indsatsen for de borgere, der overgår fra at modtage tilbud efter lovgivningen for børn og unge til at modtage tilbud efter lovgivningen for voksne.

- Profilering af det specialiserede socialområde som et udfordrende arbejdsfelt.
  Det er aftalt at samarbejde om at styrke omdømmet for området med henblik på at skabe gode vilkår for rekruttering og fastholdelse af ledere og medarbejdere.

- Forskning, evaluering, dokumentation, kvalitetsudvikling.
  Som et redskab til vedvarende udvikling af tilbudene på det specialiserede socialområde er der i kommunerne og i Region Midtjylland et ønske om - i fællesskab – at sætte fokus på den praksisorienterede forskning, evaluering, dokumentation og kvalitetsudvikling. Det er derfor aftalt, at den evidensbaserede indsats skal styrkes ved at forene kræfterne på området.

Netværk
I Rammeaftale 2007 og 2008 prioriteres det højt at støtte op om tilbudenes muligheder for at indgå i netværk med andre tilbud lokalt, regionalt og på tværs af regioner. Netværkene kan være et bidrag til at sikre et fælles fagligt løft og dermed højne kvaliteten af de tilbud, der ydes overfor borgerne.

Kapitel 4. Rammeaftalen som et smidigt værktøj

Med et fælles ønske om en dynamisk og fleksibel socialsektor er det for kommunerne og Region Midtjylland af stor betydning at sikre et smidigt samarbejde omkring den samlede tilbudsvifte. Ikke kun i forhold til den langsigtede planlægning, men også den løbende opfølgning - eksempelvis når der i løbet af året opstår akutte sager, tomme pladser og ventelister.

For at imødekomme behovet for samarbejde, koordination og fleksibilitet har kommunerne og Region Midtjylland oprettet en fælles kommunal og regional socialportal. Socialportalen er et internt arbejdsredskab, hvor bl.a. matchnings- og betalingsblanketter samt regionens akut-vidensbank findes.

Socialportalen skal udgøre et supplement til Tilbudsportalen. I det tilfælde at Tilbudsportalen opretter en funktion, som findes på den fælles socialportal, fjernes denne herfra.

Den fælles kommunale og regionale socialportal drives af Region Midtjylland og kan findes på: www.socialportalen.rm.dk

4.1 Centrale principper og etiske spilleregler

På en række områder er der mulighed for at aftale spilleregler og procedurer, der kan fungere som rettesnor og bidrage til at forebygge en række ubalancer i kapaciteten som en konsekvens af svingende behov.

Imidlertid er det vanskeligt at forudse alle problemfelter i kølvandet på den ændrede opgavedeling på det sociale område. Derfor har kommunerne og Region Midtjylland formuleret nogle centrale principper og etiske spilleregler for det mellemkommunale samarbejde og samarbejdet mellem kommunerne og Region Midtjylland:

- Information og dialog - om ændrede behov og prioriteringer på myndigheds- og brugerniveau
- Rettidig omhu - også på andre myndigheders vegne
- Dynamiske kapacitetsjusteringer – med fokus på udvikling og nye behov
- Brugerhensyn – forud for hensynet til driftsherre
- Fælles ansvar - for brugere det kan være vanskeligt at finde en plads til

Med de centrale principper understreges det, at der påhviler kommuner og Region Midtjylland en forpligtigelse til at tilpasse kapaciteten løbende med respekt og omtanke for brugerne og for andre myndigheder. Samtidig understreges det, at der påhviler en fælles forpligtigelse til at sikre, at brugerne sættes i centrum for samarbejdet mellem myndigheder og at uenigheder ikke får negative konsekvenser for brugerne.

4.2 Håndtering af akutte sager

De akutte sager vil udgøre en meget begrænset andel af det samlede antal visitationer til tilbudene i regionen. Endvidere forventes det, at kommunerne i langt de fleste situationer vil have en viden om hvordan de akutte sager håndteres – samt et primært beredskab, der kan sikre en løsning. Baggrunden er, at kommunerne driver en lang række af de tilbud, der løser de akutte sager.

Formålet er derfor *ikke* at beskrive retningslinier for håndtering af akutte sager i kommunerne. Derimod er det ønsket, at beskrive et sikkerhedsnet – og dermed hvilke muligheder kommunen har for at søge hjælp til håndteringen af den akutte sag, når løsningen skal findes udenfor egen kommunegrænse. Hvor ofte en sådan situation indtræder, vil variere fra kommune til kommune – og afhænge af omfanget af eget primære beredskab.

I de situationer hvor en kommune har behov for at trække på akutkapacitet udenfor egen kommunegrænse, er det væsentligt, at der hurtigt kan etableres en løsning – at der ikke skal ringes fra "fra hus til hus", fordi ingen ønsker at stille kapacitet til rådighed.

Et ønske om at forebygge denne situation gør sig særligt gældende i de mest vanskelige situationer, hvor der er fyldt op i alle tilbud, og hvor leverandøransvaret er delt mellem flere kommuner og eventuelt Region Midtjylland. I disse situationer er det ifølge lovgivningen ikke entydigt, hvem der er forpligtiget til at etablere en løsning.

De akutte sager

En akut sag defineres som de situationer, hvor håndtering af sagen, på grund af sagens karakter, ikke kan afvente den ordinære, aftalte visitationsprocedure.

Det præciseres, at den visiterende kommune beslutter, hvornår en sag vurderes at være akut.

På voksenområdet forventes antallet af akutte sager at være meget beskedent. Antallet af akutsager forventes at være størst på den del af børne- og ungeområdet, der henvender sig til målgruppen med sociale og adfærdsmæssige vanskeligheder. Tilbudene til denne målgruppe indgår ikke i rammeaftalen.

Organisering og håndtering af akutsager

Når en akutkapacitet skal findes, er der to hensyn at tage. For det første hensynet til at den valgte løsning er i overensstemmelse med brugerens behov. For det andet hensynet til at kommunen hurtigt skal kunne finde en løsning, og dermed ikke skal bruge unødig tid på at ringe til mange forskellige tilbud for at undersøge mulighederne.

For at skabe et sikkerhedsnet udpeges en række kommunale og regionale tilbud som 'kontakt-tilbud', ligesom der etableres en akut-vidensbank.

Kommunerne og Region Midtjylland forpligter sig til at evaluere den valgte organisering i første halvdel af 2008, sådan at eventuelle ændringer kan indarbejdes i rammeaftalen for 2009.

Kontakt-tilbud
Med den praksisforankrede akutfunktion er et antal tilbud på hvert opgaveområde udpeget til at have en udvidet funktion i forbindelse med de akutte sager. Tilbudene er kontakt-tilbud for alle kommuner, der har behov for bistand i forbindelse med akutsager på det pågældende opgaveområde.

Tilbudene skal have et akutberedskab til rådighed, men skal også kunne pege på andre løsninger i andre tilbud, herunder være opmærksomme på om den enkelte bruger har behov for, at der findes et lokalt tilbud. Derudover kan der i kontakt-tilbudsfunktionen også ligge et tilbud om, at en eller flere medarbejdere fra det givne kontakt-tilbud med specialviden kan tilkaldes med henblik på rådgivning, vejledning og/eller supervision.

Kontakt-tilbudene har en udvidet forpligtigelse til at deltage i løsningen af opgaven. Falder brugerens problemstillinger indenfor tilbudets målgruppebeskrivelse - og er der mulighed for at etablere en løsning – er en afvisning af brugeren ikke acceptabel. Er der på tilbudet ikke mulighed for at etablere en løsning, påhviler der tilbudet en forpligtigelse til at finde en løsning på ét af de øvrige tilbud i regionen.

Med den praksisforankrede akutfunktion påtager kontakt-tilbudene sig dermed det regionale leverandøransvar i den akutte situation.

Den praksisforankrede akutfunktion forudsætter, at kontakt-tilbudene har en viden om de øvrige tilbud, som kvalificerer forslag om match mellem akutkapacitet og bruger. Derfor er kontakt-tilbudene naturlige deltagere i de faglige netværk beskrevet i kapitel otte.

Selve prisen for det valgte akuttilbud aftales konkret i den enkelte sag og driftsherren er forpligtiget til, hurtigst muligt, at meddele kommunen prisen for tilbudet. Inden 14 dage skal den visiterende kommune enten træffe beslutning om at forlænge opholdet eller sørge for iværksættelse af anden foranstaltning.

Kommunerne og Region Midtjylland vurderer hver især hvilke tilbud, der kan stilles til rådighed som kontakt-tilbud.

Akut-vidensbank
Til støtte for den kommunale sagsbehandling etableres en akut-vidensbank, der udarbejder og vedligeholder en oversigt over regionens samlede akutte kapacitet. På oversigten over kontakt-tilbud er de enkelte tilbud præsenteret med en kort beskrivelse af, hvad de kan tilbyde i akutte situationer. Der kan løbende ske ændringer i oversigten, som er tilgængelig Socialportalen.

Akut-vidensbanken drives af Region Midtjylland.

4.3 Håndtering af ventelister og tomme pladser
Med rammeaftalen er kommunerne og Region Midtjylland forpligtiget til at finde en balance mellem ikke at have unødigt tomme pladser (og høje priser) og for få pladser (og ventelister). Med rammeaftalen skal der således sikres balance i kapaciteten, og dermed overensstemmelse mellem udbuddet af pladser og efterspørgslen.

Der påhviler derfor også en forpligtigelse til at tilpasse kapaciteten, da netop dét er forudsætningen for at drive tilbudene økonomisk effektivt. Ubalancer som ventelister og tomme pladser skal derfor håndteres så fleksibelt og smidigt som muligt.

Forskellige typer af **ventelister** kan identificeres:

a) Brugere der allerede har et relevant tilbud, men som ønsker et andet
b) Brugere der er på venteliste til ét eller flere navngivne tilbud
c) Brugere der er på venteliste til tilbud dækkende en overordnet målgruppe

Den visiterende kommune skriver brugeren på venteliste (type a, b eller c) hos den driftsherre, hvor brugeren ønskes optaget i tilbudet. Den enkelte driftsherre vurderer den samlede liste, når der opstår mulighed for at visitere nye brugere til tilbudet.

Er flere brugere på venteliste til samme tilbud, er det målet at sikre, at den bruger, der har det største behov for pladsen, også får tilbudet. Dermed bliver den faglige vurdering udgangspunktet, hvilket bidrager til at sikre, at brugerne med de sværeste problemstillinger ikke udstødes fra offentlige tilbud.

Imidlertid vil det altid være driftsherrens endelige beslutning hvilken borger, der får anvist den konkrete plads.

I regi af den administrative styregruppe arbejdes der på at etablere et fælles sprogbrug vedr. ventelister. Det skal danne grundlag for, at fælles opgørelser over ventelister kan bruges som et planlægningsværktøj i forhold til justeringer af kapaciteten.

Kapitel 5. Generelle aftaler om økonomi

Tilbud på socialområdet finansieres fuldt ud af kommunerne, bortset fra visse særlige administrative opgaver omkring rammeaftalen og de specialrådgivningsydelser, hvorom der indgås kontrakt med VISO.

Kommunerne har ansvaret for, at der er det nødvendige antal pladser til rådighed enten i form af kommunens egne tilbud eller ved køb af pladser i private tilbud, tilbud i de fem regioner eller tilbud i andre kommuner.

Rammeaftalen skal indeholde specificerede takster for kommunernes køb af pladser og individuelle ydelser i tilknytning hertil samt takster for specialrådgivningsydelser.

Lovgivningen stiller krav om, at rammeaftalen indeholder takster for tilbud, der er omfattet af den regionale leverandørpligt.

Det er herudover aftalt med kommunerne, at taksterne for en række andre fortrinsvis kommunalt drevne tilbud også kan indgå i den oversigt over takster mv. for 2008, der udgør rammeaftalens bilag 1. Bilaget adskiller tydeligt, hvilke tilbud der er omfattet af rammeaftalen og hvilke tilbud, der derudover indgår i bilaget.

5.1 Principper for takstfastsættelse

Ved fastsættelse af takster for regionale og kommunale tilbud anvendes følgende overordnede principper:

- **Incitament til effektiv drift**

  Udbyderen skal have incitament til at sikre en løbende økonomisk effektiv drift, herunder at der sker den nødvendige tilpasning af kapaciteten. Efterspørgeren skal have incitament til at indgå i dialog med udbyderen om væsentlige ændringer i efterspørgslen.

- **Taksterne skal være retvisende**

  Sammenlignelige tilbud skal kunne sammenlignes på priserne. Administrationen af takstsystemet skal være enkel, men samtidig give mulighed for den nødvendige differentiering. Takstsystemet skal være gennemsigtigt.

- **Budgetsikkerhed for kommunerne og Region Midtjylland**

  Risiko for uforudsete udsving i økonomien skal dækkes ind. Budgetterne skal være realistiske i forhold til de faktiske omkostninger. Løbende dialog og tilpasning af kapaciteten.

- **Udviklingstiltag**

  Det enkelte kommunale eller regionale tilbud skal sikres muligheden for løbende udvikling. Omkostningerne indregnes i taksten. Omfanget af udviklingstiltag fastsættes i den årlige rammeaftale.

- **Samme regler for alle udbydere af tilbud**

  For at sikre ensartede konkurrencevilkår gælder de samme regler for omkostningsberegninger for alle udbydere inden for rammeaftalens område. Der er enighed om, at taksterne bør kunne betragtes som endelige, og at efterregulering i videst muligt omfang bør undgås.

5.2 Indhold af taksterne

Taksterne skal indeholde alle udgifter, der kan henføres til et tilbud. Taksterne skal blandt andet rumme tilbudenes driftsomkostninger, udviklingsomkostninger, henførbare administrationsudgifter, udgifter ved ubenyttede pladser, pladser til akutte tilbud og eventuelt beredskab som led i at undgå ventelister.

Endvidere skal taksterne indeholde udgifter til afskrivning og forrentning af driftsherrens bygninger, grunde samt inventar og driftsmidler, der ikke kan afskrives straks. Hvis tilbudet holder til i lejede lokaler, indregnes de faktiske udgifter til husleje. Endelig indregnes udgifter til opsparet tjenestemandspension i driftsåret.

Kommunerne i regionen og Region Midtjylland har indgået aftale om omkostnings- og beregningsmodeller på social- og specialundervisningsområdet. Aftalen fremgår af bilag 2 og danner grundlag for beregningen af de årlige takster for de tilbud, der indgår i rammeaftalen.

5.3 Forudsætninger der aftales i forbindelse med den årlige rammeaftale

I forbindelse med den årlige rammeaftale oplyses om visse generelle forudsætninger for beregningen af taksterne. Der er mellem kommunerne i regionen og Region Midtjylland indarbejdet følgende forudsætninger i takstberegningerne for 2008:

- **Udviklingsomkostninger:** Der er enighed om, at udviklingen af de sociale tilbud og tilbud om specialundervisning ikke må gå i stå. I taksterne indregnes et generelt tillæg til udvikling og omstilling af de enkelte opgaveområder svarende til 0,5 % af de samlede driftsudgifter.

- **Dokumentation af kvalitet:** Der er enighed om, at kvaliteten skal dokumenteres i de sociale tilbud og tilbud om specialundervisning. Til dækning af omkostninger til blandt andet undersøgelse af brugernes og de pårørendes tilfredshed indregnes et generelt tillæg svarende til 0,2 % af de samlede driftsudgifter.

- **Tilsyn.** Det er væsentligt, at den enkelte driftsherre tilrettelægger et effektivt tilsyn med de sociale tilbud og tilbud om specialundervisning. Til dækning af omkostninger til tilsyn indregnes et generelt tillæg svarende til 0,3 % af de samlede driftsudgifter.

- **Administration:** De henførbare administrationsudgifter er beregnet til 5,4 % af de samlede øvrige driftsudgifter. De enkelte kommuner kan beregne egne administrationsudgifter op til det fælles aftalte niveau. Vælger kommunen dette skal opgørelserne dokumenteres og endvidere godkendes af revisionen.

- **Tjenestemandspensioner:** Udgifterne til årlig opsparet pension for de tjenestemænd, der er ansat i det enkelte tilbud pr. 1. januar 2008, skal indregnes i taksterne.

- **Belægningsprocent:** Der fastsættes en belægningsprocent for alle tilbud hvor der afregnes efter antal dag- eller døgnpladser - 95 % for tilbud på børne- og ungeområdet og 98 % for tilbud på voksenområdet, dog eksklusiv krisecentre og forsorgshjem. Der kan dog ved etablering af nye tilbud indgås konkrete aftaler om anden belægningsprocent. Det kan aftales, at der i konkrete tilbud er mulighed for akutte anbringelser, som ikke indgår i normeringsforudsætningen og opgørelse af belægningsprocent.

  For krisecentre og forsorgshjem er der større variation i belægningen i forhold til antallet af pladser, hvorfor der er grund til at have en særlig bevågenhed på dette område. Belægningsprocenten fastsættes, som gennemsnittet af de to forudgående års belægningsprocent for det enkelte tilbud. Ved takstberegningen for 2008 anvendes den gennemsnitlige belægningsprocent for 2006 og 2007 på det enkelte tilbud.

- **Visitations- og betalingsaftale**: For at sikre fleksibilitet og dokumentation ved køb af pladser mellem myndigheder skal der indgås en skriftlig visitations- og betalingsaftale mellem køber og sælger. På sigt skal der etableres en elektronisk løsning, som indebærer, at denne procedure ikke kræver ekstra ressourcer.

- **Takstgrupper:** Taksterne er beregnet ud fra en gennemsnitlig ydelsespakke, defineret via en servicedeklaration eller anden indholdsbeskrivelse. Dog kan der som en del af den årlige fastsættelse af takster indberettes flere takstgrupper med hver sin servicedeklaration eller indholdsbeskrivelse i samme tilbud. Det skal dog ske indenfor en uændret samlet ramme for det enkelte tilbud.

- **Individuel tilpasning af takster i helt særlige tilfælde**: I helt særlige tilfælde kan der være brugere, der har væsentlig anderledes behov. Her kan der aftales køb af tillægsydelser eller en procentvis regulering af taksten, hvis der er enighed herom. Tillægsydelser er ydelser, der ikke er omfattet af grundpakken og som aftales, hvis der er behov for en ekstraordinær indsats.

- **Abonnementsordninger:** Der er mulighed for, at køber og sælger kan indgå abonnementsaftaler på en række særlige områder. Formålet er, at sikre en rationel drift og samtidig tilgodese et ønske om at fastholde en bestemt kapacitet og et fagligt beredskab af hensyn til den enkelte kommunes forsyningssikkerhed.

  For specialrådgivning, kommunikationsområdet, hjælpemidler samt ambulant behandling af misbrugere er der ikke samme mulighed for at opgøre budget og forbrug i antal pladser og fastsætte takster. Der er typisk tale om mange forskellige typer af ydelser, og hvor omfanget af indsatsen varierer betydeligt fra sag til sag.

Specialrådgivning til børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne samt tilbud på kommunikationsområdet kan etableres som abonnementsordninger med mulighed for tilkøbsydelser.

Blandt leverandører af ydelser på misbrugsområdet er der en meget forskellig praksis for takstfastsættelse, hvilket reducerer mulighederne for sammenligninger. Derfor er der igangsat et arbejde på området, som dog afventer eventuelle centrale initiativer.

Der er sat et udredningsarbejde i gang, som skal vurdere abonnementsordninger vedrørende kommunikationsområdet.

Principperne i de foreslåede abonnementsordninger og takststrukturer for misbrugsbehandling er nærmere beskrevet i bilag 3.

- **Regulering af over-/underskud**: Der er et lovkrav om, at regionernes over- og underskud efterreguleres i taksterne to år efter. Takstaftalen forudsætter, at kommunerne foretager tilsvarende efterreguleringer. Der er enighed om, at efterregulering af takster så vidt muligt bør undgås. Endvidere er der enighed om, at de enkelte tilbud bør have incitament til at sikre en så effektiv drift, som overhovedet muligt. Det aftales derfor, at et årligt over- eller underskud på +/- 5 % ikke efterreguleres i taksten to år efter, idet det antages at over- eller underskud af denne størrelsesorden er et led i almindelig rationel driftsvaretagelse.

  Er der tilbud, hvor over- eller underskud er større end +/- 5 %, udlignes den andel af over- eller underskud, som ligger ud over +/- 5 %, mellem tilbud inden for samme hovedmålgruppe i egen organisation: Specialundervisning/kommunikation, tilbud til børn og unge, tilbud til voksne samt tilbud til sindslidende. Kommunerne kan vælge en mere detaljeret inddeling, hvis der er behov for det af hensyn til kommunens organisering og politisk vedtagne bevillingsniveauer.

Kapitel 6. Et tilbageblik på Rammeaftale 2007

I forbindelse med udarbejdelse af den årlige rammeaftale, er det et krav, at der kigges tilbage på det forgangne år.

Rammeaftalen skal forholde sig til de kommunale redegørelser og forbruget det forløbne år. Herudover er der krav om, at samarbejdet om udarbejdelsen af Rammeaftale 2007 samt forskellige forhold i aftaleperioden skal beskrives.

6.1 Tilbageblik på behov og forbrug i 2007

Som et led i udarbejdelsen af Rammeaftale 2007 indberettede alle 19 kommuner en kommunal redegørelse, hvori det forventede behov for tilbud i 2007 og et overslag over forventet forbrug de tre følgende år blev angivet.

På baggrund af de kommunale redegørelser blev det besluttet, at videreføre den kapacitet, der var planlagt i amterne for 2007.

I tabel 6.1 ses en oversigt over belægningssituationen i regionen i form af belægningsprocenten på de sociale tilbud i første halvdel af 2007 fordelt på målgrupper.

Oplysningerne om forbruget stammer fra de kvartalsvise opgørelser, det er aftalt at udarbejde som et led i opfølgningen på Rammeaftale 2007.

Tabel 6.1. Belægningsprocenten på de sociale tilbud i første halvdel af 2007

Målgruppe	Belægning første kvartal 2007 (%)	Belægning andet kvartal 2007 (%)
Sikrede døgninstitutioner for børn og unge	108,79 %	115,47 %
Tilbud til fysisk og psykisk handicappede børn og unge	110,53 %	106,18 %
Tilbud til voksne fysisk handicappede og senhjerneskadede	86,86 %	88,58 %
Tilbud til voksne psykisk handicappede og personer med autisme	96,05 %	98,49 %
Tilbud til voksne med sindslidelse	102,90 %	106,74 %
Dagtilbud på revalideringscentre	97,46 %	100,50 %
Tilbud til personer med misbrugsproblemer*	Stofmisbrug 104,06 % Alkoholmisbrug 107,21 %	103,39 %
Kvindekrisecentre	81,83 %	66,84 %
Forsorgshjem	91,88 %	89,01 %

Note*: I anden kvartalsvise opfølgning er tilbud til personer med stof- og alkoholmisbrug lagt sammen til én målgruppe.

Der foreligger ikke et samlet overblik over alle leverandørers forbrugsoplysninger på kommunikations-, hjælpemiddel- og specialrådgivningsområdet.

På området 'fysisk handicappede inklusiv senhjerneskadede', hvor der var planlagt udvidelser i løbet af 2006, var der usikkerhed om hvorvidt kapaciteten oversteg behovet. Løbende kapacitetsvurderinger på området var et fokusområde i Rammeaftale 2007. Den første og anden kvartalsvise opfølgning af forbrug og dimensionering på området viste, at udnyttelsen af kapaciteten forløb som forventet.

Som det også fremgår af tabel 6.1 har de kvartalsvise opfølgninger for de to første kvartaler af 2007 endvidere vist, at der er høj belægning på især tilbud til børn og unge samt tilbud til voksne sindslidende.

På www.socialportalen.rm.dk findes kvartalsvise opfølgninger vedr. belægningen på de sociale tilbud for hele 2007. Her foreligger belægningsprocenterne også for de enkelte tilbud omfattet af Rammeaftale 2007.

6.2 Samarbejdet om Rammeaftale 2007

Rammeaftale 2007 var den første rammeaftale på det sociale område i den ny struktur. Rammeaftalen blev udarbejdet af Masterplangruppen, som bestod af embedsmænd fra de 19 kommuner i regionen og Region Midtjylland. Masterplangruppen blev i aftaleåret videreført som den administrative styregruppe.

Udarbejdelsen af Rammeaftale 2007

Rammeaftalen blev udarbejdet i åben dialog mellem kommunerne og Region Midtjylland. Den administrative styregruppe nedsatte en række arbejdsgrupper med repræsentanter for kommunerne og Region Midtjylland, der beskæftigede sig med de afsnit i Rammeaftale 2007, der bl.a. omhandler principper for udregning af takster, håndtering af akutte situationer, ventelister og tomme pladser.

Forud for Kontaktudvalgets behandling af Rammeaftale 2007 blev aftalen drøftet af regionale og kommunale politikere med henblik på at skabe rum for en tidlig drøftelse af rammeaftalens perspektiver.

Samarbejdsprocessen omkring udarbejdelsen af Rammeaftale 2007 var med til at sikre enighed omkring rammeaftalen og dens principper. Dette er afgørende, idet uenighed ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed.

I forbindelse med den efterfølgende politiske behandling af Rammeaftale 2007 blev det aftalt, at realisere en udgiftsreduktion på i alt 3,9 % af takstberegningsgrundlaget. Udgiftsreduktionen bestod af en reduktion af administrationsbidraget, a conto-bidraget vedr. tjenestemandspensioner, produktivitetsforbedringer samt omstilling og tilpasning. Den konkrete udmøntning besluttedes af de enkelte leverandører, der herefter orienterede den administrative styregruppe, der afsluttede opgaven endeligt i april 2007.

I Kontaktudvalget var der enighed om, at udmøntningen af udgiftsreduktionen ikke måtte stå i vejen for en positiv behandling af Rammeaftale 2007 i kommunalbestyrelserne og Regionsrådet. Den 15. oktober havde Region Midtjylland og alle 19 kommuner tilsluttet sig Rammeaftale 2007.

Justeringer af rammeaftalen
I Rammeaftale 2007 er der aftalt en fleksibel procedure for justeringer i aftaleperioden. Den indebærer, at man kan foretage tilpasninger af kapaciteten indenfor de aftalte rammer. Dette er afgørende for, at fastholde dynamikken på det sociale område. Samtidig er det dog vigtigt, at der er 'fair play' i forbindelse med større ændringer, hvor de øvrige parter skal orienteres så tidligt som muligt. Ligeledes skal fundamentale ændringer behandles i den administrative styregruppe.

I aftaleperioden har der været løbende tilpasning af kapaciteten. Herudover har der været behov for at nedjustere kapaciteten på tilbud til personer med misbrug grundet manglende efterspørgsel på nogle af de kommunale tilbud. De involverede leverandører har tidligt i processen været i dialog med de berørte parter om nedjusteringerne, ligesom den administrative styregruppe og efterfølgende Kontaktudvalget er blevet gjort bekendt med forholdene.

Borgere med akut behov for støtte
Med Rammeaftale 2007 oprettedes en funktion som kontakt-tilbud. Såvel kommunerne som Region Midtjylland udpegede i forbindelse med Rammeaftale 2007 en række tilbud på rammeaftalens opgaveområder, som har en udvidet funktion i forbindelse med akutte sager. Kontakt-tilbud har et akut-beredskab til rådighed, men kan også pege på andre løsninger i andre tilbud.

Funktionen betyder, at kontakt-tilbudene påtager sig det regionale leverandøransvar i den akutte situation. Det betyder videre, at en kommune altid har et sted at henvende sig, hvis der er behov for hjælp til at finde en akut plads. Listen over kontakt-tilbud er tilgængelig på Socialportalen.

Funktionen videreføres i Rammeaftale 2008, da det er aftalt, at kommunerne og Region Midtjylland evaluerer organiseringen i første halvdel af 2008.

I aftaleperioden er der ikke oplevet problemer med håndtering af de akutte sager.

Ventelister og tomme pladser
Det er aftalt at håndtere ventelister og tomme pladser så fleksibelt og smidigt som muligt. Der arbejdes på at etablere et fælles sprogbrug vedr. ventelister.

Samarbejdet i aftaleperioden
Den administrative styregruppe har i løbet af 2007 afholdt jævnlige møder. På møderne har den administrative styregruppe dels fulgt op på Rammeaftale 2007 og dels udarbejdet Rammeaftale 2008.

I møderækken er der lagt vægt på en åben og ligefrem dialog om rammeaftalen og om udviklingen i behovet for tilbud på det sociale område og de problematikker, der er blevet rejst på møderne.

Samarbejdet i den administrative styregruppe følges op af lokalt samarbejde mellem kommunale sagsbehandlere og leverandører. Her drøftes konkrete problematikker, der vedrører samarbejdet mellem den enkelte kommune og leverandøren. Det lokale samarbejde er medvirkende til at få rammeaftalen til at fungere som et smidigt værktøj.

Kapitel 7. Tilbudsviften

Som et led i udarbejdelsen af rammeaftalen har alle 19 kommuner indsendt en kommunal redegørelse til Region Midtjylland, hvori det forventede behov for tilbud i 2008 og de tre følgende overslagsår præsenteres.

Med afsæt i de kommunale redegørelser tilkendegives det, at kommunerne generelt forventer et stort set uændret forbrug i 2008 i forhold til 2007. På den baggrund er det besluttet, at den kapacitet, der blev stillet til rådighed for kommunerne i regionen i 2007 overordnet set videreføres.

Den tværregionale koordinering af behov og forventninger med især Regionerne Nordjylland og Syddanmark, har heller ikke givet anledning til at ændre i kapaciteten.

Dog viser de kommunale redegørelser en tendens til faldende efterspørgsel på nogle tilbud på misbrugsområdet. Derfor er der sket en mindre nedjustering af kapaciteten på dette område.

Der er endvidere sket en løbende justering af kapaciteten i Rammeaftale 2007 i aftaleperioden. I de kommunale budgetforslag for 2008, der forhandles i august og september, indgår der i flere kommuner forslag til udvidelser og nye tilbud på udvalgte områder, ligesom Region Midtjylland udvider med et antal pladser med henblik på at imødekomme den aktuelle og forventede efterspørgsel. Disse kapacitetsjusteringer er opgjort og indgår også i tilbudsviften i Rammeaftale 2008.

Der er mellem kommuner og Region Midtjylland stor enighed om behovet for løbende opfølgning og justering af kapaciteten i takt med ændrede behov. Der lægges dermed stor vægt på en dynamisk opfølgning på rammeaftalen.

I forbindelse med de kommunale redegørelser har en række kommuner tilkendegivet at de iværksætter en analyse af deres forbrug og behov. Analysen udarbejdes i løbet af 2007 og 2008. Kommunerne og Region Midtjylland vil forud for udarbejdelsen af Rammeaftale 2009 derfor være i stand til at vurdere den fremtidige kapacitet på området og udviklingen i denne nærmere.

På de følgende sider gives en kort beskrivelse af den tilbudsvifte, der i 2008 er aftalt mellem de 19 kommuner og Region Midtjylland, opdelt på målgrupper/tilbud. Som et afsluttende afsnit er mulighederne for specialrådgivning beskrevet. Herudover beskrives organiseringen af samrådsfunktionen for domfældte udviklingshæmmede.

- Børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne
- Sikrede institutioner for børn og unge
- Voksne med sindslidelse
- Voksne fysisk handicappede inkl. senhjerneskadede
- Personer med psykisk handicap inkl. autister
- Dagtilbud på revalideringscentre
- Personer med kommunikationshandicap
- Hjælpemidler
- Kvindekrisecentre

- Forsorgshjem
- Stofmisbrugsområdet
- Specialrådgivning
- Samråd for domfældte udviklingshæmmede

Det er endvidere et krav, at der i rammeaftalen sættes fokus på udvikling af sociale tilbud med mere end 100 døgnpladser. I regionen findes to tilbud af denne størrelse – Landsbyen Sølund og Østervang. De to driftsherrer har udarbejdet udviklingsplaner for tilbudene. De fremgår af bilagene 4 og 5.

Oplysninger om pladser i nedenstående tabeller er opgjort på baggrund af det fælles takstbilag fra 2007, informationer indsamlet i forbindelse med de kvartalsvise opfølgninger på Rammeaftale 2007 samt kommunernes og Region Midtjyllands informationer om tilpasninger i kapaciteten. Grundet opgørelsestidspunktet og usikkerheder i datamaterialet kan der forekomme afvigelser i forhold til bilag 1 til Rammeaftale 2008, der indeholder en målgruppeopdelt oversigt over de enkelte tilbud - af oversigten fremgår også oplysninger om driftsherre, takster m.v.

Oversigten over tilbudene og informationerne om hvert enkelt tilbud skal ses i sammenhæng med den landsdækkende Tilbudsportal, der drives af staten. Tilbudsportalen (www.tilbudsportalen.dk) indeholder en beskrivelse af hvert enkelt tilbud på det sociale område.

Via Tilbudsportalen er det muligt at søge relevant materiale om de enkelte tilbud – og i kombination med tilbudenes hjemmesider kan der læses mere om det faglige indhold og kompetencerne i tilbudet.

7.1 Børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne

Målgruppe
Tilbudene på området er målrettet børn og unge med handicap - eksempelvis multihandicap. Brugerne har behov for behandling og udviklingsmæssig støtte af deres funktionsnedsættelse.

Målgruppen rummer også brugere med psykiatriske lidelser – såsom spiseforstyrrelser, skizofreni og ADHD (tidligere kaldet DAMP). Behandlingen indeholder en væsentlig psykiatrisk indsats og dermed et samarbejde med det øvrige psykiatriske system.

Tilbudsvifte
Tilbudene i regionen til børn og unge med handicap supplerer hinanden. De indebærer en specialpædagogisk indsats og omfatter dag- og døgntilbud – herunder også døgntilbud i form af aflastning. I nogle tilbud indeholder behandlingen også en væsentlig psykiatrisk indsats.

Tabel 7.1. Oversigt over pladser i 2008

Dagpladser	383
Døgnpladser	482

7.2 Sikrede institutioner for børn og unge

Målgruppe

De sikrede institutioner er målrettet børn og unge, som opfylder betingelserne i Socialministeriets bekendtgørelse om magtanvendelse for placering i sikrede institutioner. Det vil blandt andet sige ophold på grund af farlighed, længerevarende behandlingsforløb, ophold der træder i stedet for varetægtsfængsling, og afsoning når visse betingelser er opfyldt.

Tilbudsvifte

I Danmark findes i alt syv sikrede institutioner, herunder tre særligt sikrede afdelinger for meget voldelige unge, og én særligt sikret afdeling for unge med psykiske lidelser.

I tilknytning til nogle af de sikrede afdelinger er der etableret åbne afdelinger. Disse er fortrinsvis til unge idømt ungdomssanktion, men også til andre kriminelle og kriminalitetstruede unge. De åbne afdelinger skaber mulighed for, at den unge kan modtage en sammenhængende pædagogisk indsats i forbindelse med udslusning - fra ophold på en sikret afdeling til et ophold på en åben afdeling.

To af de syv sikrede institutioner er placeret i regionen; Koglen i Herning og Grenen i Grenå, der også har en afdeling i Randers.

Tabel 7.2. Oversigt over pladser i 2008

Åbne pladser	23
Sikrede pladser	15
Særligt sikrede pladser	10

De sikrede pladser anvendes af alle kommuner i Danmark, og der foregår for nuværende en koordinering af de sikrede afdelinger vedrørende unge, som placeres i varetægtssurrogat. I kapitel ni kan der læses mere om regionernes samarbejde i forbindelse med koordineringen af behovet for pladser på de sikrede afdelinger.

7.3 Voksne med sindslidelse

Målgruppe

Den overordnede målgruppe for de socialpsykiatriske tilbud, er voksne personer med svære sindslidelser, adfærdsforstyrrelser og reducerede sociale færdigheder af en sådan karakter, at personerne ikke er i stand til at leve en tilfredsstillende og selvhjulpen tilværelse i kortere eller længere perioder af deres liv.

Målgruppen omfatter voksne personer med skizofreni og andre psykoser, alvorlige affektive lidelser og personlighedsforstyrrelser, svære spiseforstyrrelser, alvorlige angst- og tvangstilfælde og organiske lidelser – primært demenssygdomme – samt psykisk udviklingshæmmede med sindslidelser. Ofte vil der også være tale om misbrugsproblemer.

Målgruppen har divergerende behov for socialpsykiatrisk støtte og behandling, både i forhold til vedvarende, stabile og sammenhængende tilbud og i forhold til fleksibilitet over tid.

Tilbudsvifte
Indsatsen byder i dag på en bred palet af forskellige former for støtte. Tilbudsviften rummer både dag- og døgntilbud af forholdsvis almen karakter samt mere omfattende og specialiserede tilbud, forsorgstilbud og person- og bostøtte. Samtidig arbejdes der med mangeartede løsningsmodeller, der på tværs af sektorer tager afsæt i den enkelte persons behov og situation. Tilbudsviften i socialpsykiatrien er yderligere karakteriseret ved, at der ofte er behov for et kontinuerligt og tæt samarbejde mellem de forskellige tilbud og sektorer i den sociale indsats.

Tabel 7.3. Oversigt over pladser i 2008

Dagpladser	720
Døgnpladser	756

Botilbud
Botilbudene varetager forskellige opgaver. Nogle tilbud er rettet mod en særlig gruppe brugere eller har et særligt indhold i tilbudet, andre tilbud er mere almene med en meget bred målgruppe. Tilbudene kan være af midlertidig eller længerevarende karakter. Derudover arbejdes også med mere fleksible døgntilbud, for brugere der bor i eget hjem.

Dagtilbud
Nogle dagtilbud er karakteriseret ved at tilbyde individuelle træningsforløb af afgrænset varighed. Der arbejdes typisk med udgangspunkt i problemer knyttet til sygdom, kommunikation, fritidsaktiviteter, arbejdsprøvning og praktisk social færdighedstræning. Andre dagtilbud er karakteriseret ved at fungere som frirum i form af væresteder for personer med en sindslidelse. Disse tilbud drives som aktivitets- og samværstilbud efter servicelovens § 104.

Yderligere er der etableret forskellige arbejdsmarkedsrettede dagtilbud, hvor brugeren er i beskyttet beskæftigelse inden for såvel produktion som service, hvilke drives efter servicelovens § 103.

Bostøtte, personstøtte og støttekontaktperson
Bostøtte-, personstøtte- og støttekontaktpersonordningen er kendetegnet ved at være målrettet den enkelte persons liv og situation. Indsatsen er fleksibel og tilrettelægges og sammensættes med afsæt i den enkeltes ønsker og behov.

Forsorgspladser
Med henblik på at yde en integreret indsats i forhold til de personer med sindslidelser som er blandt de absolut sværest stillede, er der etableret en række specielle forsorgstilbud. Brugerne her er typisk marginaliserede med dobbeltdiagnose og hjemløshedsproblemer, som ikke kan profitere af de almene socialpsykiatriske tilbud.

7.4 Voksne fysisk handicappede inkl. senhjerneskadede

Målgruppe
Målgruppen voksne fysisk handicappede dækker over følgende:

1. Personer med svære hjerneskader, neurologiske lidelser eller med komplekse følger af moderate hjerneskader, som efter endt sygehusbehandling har behov for en

intensiv, omfattende og specialiseret rehabiliteringsstøtte i midlertidige eller varige dag- og døgntilbud.

Der er ofte tale om følger på både det fysiske område (f.eks. lammelser, bevægelsesmæssige følger), det psykiske område (kognitive, adfærdsmæssige følger) og det sociale område (ændret social kompetence, følger for hverdagslivet).

2. Personer med fysiske handicaps eller hjerneskade med bopæl i eget hjem eller i socialt tilbud, som har behov for et kortere, intensivt dag- eller døgntilbud med genoptræning af færdigheder og afklaring af specielle problemstillinger.

3. Unge voksne med opmærksomhedsforstyrrelse, som medfører store vanskeligheder med at strukturere en dagligdag, passe skolegang, uddannelse eller arbejde – og fastholde sociale relationer. Samtidig har brugerne ofte en psykiatrisk overbygning og øget risiko for at komme ud i misbrug eller kriminalitet.

Tilbudsvifte
Tilbudene på området er geografisk spredt i regionen.

Tabel 7.4. Oversigt over pladser i 2008

Dagpladser	443
Døgnpladser	308

Der findes en bred vifte af tilbud til målgruppen:

Midlertidige boformer
Tilbud til personer med moderat til svær hjerneskade/neurologisk lidelse med henblik på at udrede, afklare og udvikle egne ressourcer, samt en vurdering af behovet for den fremtidige indsats. Denne kan være i forhold til udvikling af færdigheder, genskabe en tilværelse så nær det tidligere som muligt eller en vurdering af mulighederne for bolig, beskæftigelse, fritidsliv og netværk. Tilbudets varighed er meget varierende, men kan strække sig op til tre år.

Længerevarende botilbud
Tilbud til personer med svære problemstillinger; kognitive, fysiske, sociale og adfærdsmæssige.

Støtte i egen bolig
Der gives støtte i egen bolig i forskelligt omfang. Boligen kan være i en organisatorisk sammenhæng med andre boliger, og vil da typisk omfatte mennesker med behov for vidtfavnende støtte til personlig udvikling, praktiske og sociale færdigheder samt et vedvarende behov for omfattende pleje og omsorg.

Støtten kan også gives i mindre omfang i en mere selvstændigt beliggende bolig. Støtten indebærer tillige deltagelse i blandt andet beskæftigelse, fritidsaktiviteter og undervisning, samt arbejde med at opbygge og bevare sociale relationer til eksempelvis familie og børn.

Dagtilbud
Der tilbydes aktivitets- og samværstilbud, som flere steder organisatorisk er tilknyttet botilbudene. Derved skabes en sammenhæng i indsatsen, ligesom det sikres, at udredning og afklaring også omfatter beskæftigelse og/eller arbejdsevnevurdering.

Der tilbydes træning og rehabiliteringsforløb i dagtimerne. Træningen foregår med basis i en neurologisk undersøgelse, og der udarbejdes løbende handleplaner i samarbejde med sagsbehandler, pårørende og den skadede.

Til unge med ADHD (tidligere kaldet DAMP) tilbydes botræning og hjælp til erhvervspraktik i en længere periode.

7.5 Personer med psykisk handicap inkl. autister

Målgruppe
Målgruppen psykisk handicappede inkl. autister dækker over følgende to undermålgrupper:

1. Voksne med udviklingshæmning i lettere, middelsvær og svær grad. Der er et stort spænd i brugergruppen – fra brugere der magter de fleste almindelige daglige aktiviteter og praktiske opgaver med støtte, til brugere der kræver konstant og vedvarende hjælp og opsyn.

   Nogle brugere er idømt ophold på en institution, andre at der skal føres tilsyn med vedkommende. Det er brugere, der har begået kriminalitet; eksempelvis seksualforbrydelser mod børn eller voksne, grov vold, forsøg på manddrab eller ildspåsættelse.

   Brugerne kan også have svære bevægehandicaps, være hørehandicappede, lide af epilepsi og alene formå begrænsede former for ikke-sproglig kommunikation.

2. Børn og voksne med problemstillinger indenfor autismespektret kan karakteriseres ved, at evnen til socialt samspil er mangelfuldt udviklet, at evnen til følelsesmæssig respons og den almindelige situationsfornemmelse mangler, og at der er ringe interesse for deltagelse i fælles aktiviteter. Der synes at mangle, hvad man har betegnet som "social intelligens", en instinktiv fornemmelse for, hvad andre føler og tænker, samt evnen til at aflæse sociale situationer. Indenfor gruppen er der tale om en meget ujævn profil, med store variationer i handicapgrad. Brugerne kan have en selvskadende adfærd, have udviklingsforstyrrelser og depressioner.

Tilbudsvifte
Tilbudene til målgruppen er geografisk spredt over hele regionen.

Tabel 7.5. Oversigt over pladser i 2008

Dagpladser	3266
Døgnpladser	2002

Boformer
Boformerne er organiseret med udgangspunkt i brugernes forskellige behov. For de mest selvhjulpne brugere tilbydes indsatsen i ungdomskollegier, bofællesskaber og

støtte i egen bolig, og for brugere der har et mere omfattende behov for støtte, i botilbud. Der tilbydes også afklarings- og botræningstilbud, hvor der gives en intensiv træning. Endelig findes også de meget specialiserede botilbud, som primært henvender sig til særlige målgrupper, eksempelvis brugere idømt sanktioner eller med behov for pleje og omsorg.

På området tilbydes også aflastning for børn med autisme i alderen 6-18 år. Der er tale om tilbud til familier med hjemmeboende børn som frekventerer specialskoler.

Dagtilbud
Dagtilbudene omfatter både beskyttet beskæftigelse samt aktivitets- og samværstilbud. Dagtilbudene er kendetegnet ved et varieret udbud af aktiviteter, hvor der arbejdes med at udvikle egne ressourcer. Indholdet i tilbudene kan være forskellige former for industriel produktion, serviceaktiviteter, butiks- og cafédrift, kreative værksteder, fysisk træning samt sanse- og oplevelsesmuligheder. Der kan også indgås samarbejde med det private og offentlige arbejdsmarked, når en bruger ønsker ansættelse i et fleksjob.

Særlige projekter
Nogle brugere modtager et tilbud i form af særligt tilrettelagte projekter. Der er tale om en lille gruppe, der blandt andet kan have et uhensigtsmæssigt reaktionsmønster i form af eksempelvis trusler, vold eller anden afvigende adfærd. Andre brugere kan have svært ved at indgå i sociale sammenhænge og modtager derfor ikke et tilbud i store fællesskaber.

7.6 Dagtilbud på revalideringscentre

Målgruppe
Dagtilbud om beskyttet beskæftigelse på revalideringscentre er målrettet førtidspensionister, der på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne – eller særlige sociale problemer – ikke kan opnå eller fastholde beskæftigelse.

Tilbudsvifte
Størstedelen af tilbudene i denne målgruppe drives som en del af indsatsen på de kommunale revalideringscentre. Det er endvidere kendetegnende at tilbudene benyttes af personer, der ikke også modtager et døgntilbud. En mindre del af tilbudene om beskyttet beskæftigelse drives primært i tilknytning til andre tilbud på det sociale område.

Tabel 7.6. Oversigt over pladser i 2008

Samlet antal pladser	244

7.7 Personer med kommunikationshandicap

Målgruppe
Tilbud til personer med kommunikationshandicap består af tre områder; taleområdet, synsområdet og høreområdet. Hvert område har sin egen målgruppe:

Taleområdets tilbud retter sig mod børn og voksne med tale- og sprogvanskeligheder, erhvervet hjerneskade, stamme-, læse- stemmevanskeligheder, herunder voksne med

progredierende lidelser (Parkinsons m.v.) og bortopereret strube. Desuden varetages også behandlingen af læbe-ganespalte patienter.

Høreområdets målgruppe er hørehandicappede børn og voksne, døve, døvblevne, døvblinde, personer med cochlear implant, Ménières sygdom, tinnitus, samt pårørende og personale.

Synsområdets målgruppe er blinde og svagsynede børn, unge og voksne, samt personer med nedsat kommunikationsevne.

Tilbudsvifte
Tilbudsstrukturen er karakteriseret ved få centrale institutioner, der dækker et stort optageområde. En del af de ydelser der tilbydes på tale-, høre- og synsområderne er af så specialiseret karakter, at hensynet til en høj faglighed tilsiger en central struktur.

På kommunikationsområdet tilbydes specialrådgivning til personer med medfødte eller erhvervede handicaps, der har en sådan karakter, at de kræver et højt specialiseret tilbud. Det drejer sig typisk om lidelser eller handicaps, der i svær grad hæmmer borgerens funktionsevne.

Kerneydelsen på tale-, høre- og synsområderne er undervisning, rådgivning og vejledning tilpasset borgerens handicap. På synsområdet tilbydes desuden sagsbehandling i forhold til målgruppens handicap, og på taleområdet er undersøgelse og udredning en del af kerneydelsen.

Af hensyn til forsyningssikkerheden og sikkerheden for en rationel drift, kan der indgås abonnementsaftaler på kommunikationsområdet for de ydelser, der ikke er omfattet af traditionel takstbetaling. Abonnementsordningerne er omtalt yderligere i bilag 3, mens priserne på området fremgår af bilag 1.

Flertallet af brugerne på området benytter sig af undervisning, rådgivning og vejledning, men på området er der også enkelte egentlige dag- og døgntilbud, som det fremgår af tabellen nedenfor.

Tabel 7.7. Oversigt over pladser i 2008

Dagpladser	46
Døgnpladser	7

7.8 Hjælpemidler

Målgruppe
Hjælpemiddelområdets målgruppe er personer med betydelig nedsat fysisk og/eller psykisk funktionsevne.

Tilbudsvifte
Indsatsen består af rådgivning og vejledning om tekniske hjælpemidler til handicappede børn og voksne. I rådgivningen indgår en analyse af problemet og en vurdering af mulige løsninger.

På området kan der ligeledes indgås abonnementsaftaler.

7.9 Kvindekrisecentre

Målgruppe

Målgruppen er voldsramte kvinder og deres børn. Volden kan være af fysisk, psykisk eller seksuel karakter, eller der kan være tale om trusler om vold.

Tilbudsvifte

I regionen findes syv krisecentre i en række af de større byer.

Tabel 7.9. Oversigt over pladser i 2008

Samlet antal pladser	54

På krisecentrene kan kvinder og deres børn modtages døgnet rundt. Herefter kan centrene tilbyde fysisk beskyttelse og støtte til afklaring.

Med udgangspunkt i beboerens aktuelle situation kan centrene også tilbyde hjælp og rådgivning i forhold til skilsmisse og separation, forældremyndighed, samvær, økonomi og boligforhold. Krisecentrene tilbyder også støtte til udflytning.

7.10 Forsorgshjem

Målgruppe

Den primære målgruppe er voksne over 18 år, som akut er uden bolig eller som af forskellige årsager ikke kan opholde sig i egen bolig.

Brugerne af forsorgshjemmene har ofte andre problemstillinger end dét at være hjemløs. Brugerne kan blandt andet være utilpassede og have svært ved at leve op til samfundets almindelige krav, have misbrugsproblemer, psykiske vanskeligheder/psykiatriske diagnoser samt vanskeligt ved at klare sig på det normale arbejdsmarked.

Tilbudsvifte

Tilbudene er spredt over regionen og der er tale om såvel offentlige tilbud, som tilbud knyttet til private og kirkelige organisationer, der har driftsoverenskomster med offentlige myndigheder.

Tabel 7.10. Oversigt over pladser i 2008

Dagpladser	138
Døgnpladser	660

Det primære tilbud på hjemløseområdet er tilbudet om midlertidig bolig, hvortil brugerne kan indskrives akut.

I tilknytning til botilbudet giver forsorgshjemmene en række tilbud om hjælp og støtte, der er målrettet mod at give brugeren et bedre liv og en mulighed for at blive selvhjulpen efter opholdet. Det drejer sig eksempelvis om bistand til kontakt til myndigheder, behovsafklaring og handleplan, lægelig og medicinsk afklaring, hjælp til boligsøgning samt støtte til fritidsaktiviteter.

Derudover har de enkelte tilbud udviklet en række sekundære tilbud - eksempelvis akut afrusning under lægeligt tilsyn, herberg, udslusningsboliger med tilbud om

botræning, efterværn, beskæftigelsestilbud, syge- og plejeafdelinger, specialiserede tilbud til brugere med psykiatriske diagnoser og dobbeltdiagnoser (misbrug og psykiatri), genoptræning og fysioterapi samt café- og værestedstilbud.

7.11 Stofmisbrugsområdet

Målgruppe

Målgruppen på stofmisbrugsområdet kan deles op i følgende fire grupperinger:

1. Stofmisbrugere med et mangeårigt misbrug af både illegale og legale narkotiske stoffer.

2. Unge og voksne, hvis tilværelse er alvorligt truet af stofmisbrug.

3. Børn og unge fra 14 til 25 år med begyndende misbrug, hvis tilværelse er truet af problematisk forbrug af stoffer og evt. andre rusmidler, og som er ved at udvikle en negativ identitet gennem ukritisk og eksperimenterende forbrug. Personerne er kendetegnede ved, at de er i færd med at droppe ud af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet, og erkender sjældent, at de er på vej ud i et misbrug.

4. Hele befolkningen, især unge og deres forældre, er målgruppen for den forebyggende indsats, der skal skabe forståelse for det værdifulde i at have en sund livsstil. En målrettet indsats skal sikre, at forbrug ikke udvikler sig til misbrug, og at misbrugsproblemer er noget, der angår alle.

Tilbudsvifte

Nogle steder er stofmisbrugsbehandling efter serviceloven samlet i samme organisation som alkoholbehandling, forebyggelse og lægelig behandling af stofmisbrug (alle efter sundhedslovgivningen), mens det andre steder drives separat – der tegner sig således et driftsmæssigt forskelligt billede på misbrugsområdet.

Tilbudene efter sundhedslovgivningen er ikke omfattet af rammeaftalen. Nedenfor ses en oversigt over pladser i 2008 til stofmisbrugsbehandling efter serviceloven.

Tabel 7.11. Oversigt over pladser i 2008

Dagpladser	457
Døgnpladser	37

Døgnbehandling

En del af døgnbehandlingsindsatsen på stofmisbrugsområdet foregår på private tilbud, som misbrugscentrene har samarbejdsaftaler med. De fleste misbrugscentre i regionen har egne tilbud om efterbehandling i halvvejshuse eller lignende.

Derudover tilbydes også anden form for konsulentbistand til sagsbehandlere, institutioner og andre professionelle – eksempelvis opkvalificering af fagfolk, der arbejder på socialområdet.

7.12 Specialrådgivning

Tilbudene i regionen

Fra en lang række tilbud omfattet af rammeaftalen ydes i dag specialrådgivning i forhold til enkeltsager. Disse muligheder videreføres, ligesom der vil være mulighed for at etablere nye former for specialrådgivning, i det omfang det efterspørges af kommunerne.

Nogle tilbud om specialrådgivning ydes fra dag- og døgntilbudene på det sociale område, andre fra rådgivningscentre – eksempelvis på kommunikationsområdet, hjælpemiddelområdet og i forhold til regionsdækkende tilbud på småbørnsområdet.

Der er to takster for specialrådgivning – én for den socialfaglige og én for den lægefaglige. Se bilag 3 for en nærmere beskrivelse af specialrådgivningsydelserne og abonnementsordninger.

Yderligere kan Region Midtjylland i sammenhæng med hospitalsdriften og driften af de sociale tilbud mod fuld omkostningsdækning eksempelvis tilrettelægge og afholde uddannelsesforløb, der kan planlægges i samarbejde med kommunerne.

VISO

VISO er en statslig videns- og specialrådgivningsorganisation. VISO skal sikre en sammenhængende og helhedsorienteret vidensindsamling og -udvikling samt sikre specialrådgivning og vejledning af borgere og kommuner i de mest komplicerede og specielle enkeltsager.

I regionen bør der være et tæt samarbejde med VISO med henblik på at understøtte VISOs funktion som en central vidensenhed. VISO vil købe en række ydelser fra tilbudene i regionen, hvilket kan bidrage til at fastholde og udvikle den faglige indsats i de enkelte tilbud. Samtidig vil de ydelser, der leveres fra VISO, bidrage til at udvikle den faglige viden i en række tilbud i regionen.

7.13 Samråd for domfældte udviklingshæmmede

I regionen er der etableret to samråd for domfældte udviklingshæmmede. Samrådenes opgave er at afgive vejledende udtalelser til anklagemyndigheder og domstole om retsfølger overfor voksne udviklingshæmmede lovovertrædere dels når der rejses sigtelse og dels undervejs i domsperioden.

Århus Kommune varetager sekretariatsfunktionen i det samråd, der betjener kommunerne i Århus, Randers, Favrskov, Norddjurs, Syddjurs, Odder, Skanderborg, Silkeborg og Samsø Kommuner. Region Midtjylland varetager sekretariatsfunktionen i det samråd, der betjener Hedensted, Horsens, Viborg, Lemvig, Struer, Ringkøbing-Skjern, Skive, Ikast-Brande og Herning Kommuner.

Den sidstnævnte række af kommuner afventer den fremtidige organisering af samrådsfunktionen.

Kapitel 8. Fokusområder på det sociale område

Det er et krav, at der i forbindelse med rammeaftalen løbende opsamles erfaringer og viden om udviklingstendenser på det sociale område.

I den forbindelse har kommunerne og Region Midtjylland udpeget en række fokusområder, der danner en fælles ramme om den løbende faglige udvikling, og bidrager til at skabe en fælles opmærksomhed omkring nye behov.

De kommunale redegørelser kan være et bidrag til arbejdet med udviklingstendenser og udviklingsbehov på det sociale område. I forbindelse med udarbejdelsen af de kommunale redegørelser har kommunerne derfor haft mulighed for at angive udviklingsbehov i forhold til tilbud omfattet af rammeaftalen.

Derudover har bruger- og pårørendekonferencen, der blev afholdt i marts 2007, givet inspiration til områder, hvor der kan igangsættes fælles udviklingsprojekter i 2008.

8.1 Fokusområder i Rammeaftale 2007

Med baggrund i en række udviklingstendenser udpegede kommunerne og Region Midtjylland i Rammeaftale 2007 fire fokusområder, der skulle sættes i centrum for den fremadrettede udvikling af det sociale område. Fokusområderne videreføres i 2008 og omfatter:

- En analyse af dyre enkeltforanstaltninger med henblik på at vurdere om indsatsen kan tilrettelægges på en mere hensigtsmæssig måde såvel fagligt som økonomisk.
- Fokus på gruppen af børn og unge, der er i berøring med børne- og ungdomspsykiatrien og indsatsen på det sociale område med henblik på at sikre en samlet og koordineret indsats mellem kommuner og Region Midtjylland.
- En analyse og vurdering af kapaciteten af tilbud på voksenhandicapområdet herunder særligt senhjerneskadede med henblik på at drøfte den fremtidige kapacitet.
- En udredning vedrørende kommunikationsområdet med henblik på at skabe synlighed og overblik over tilbudene på området.

Arbejdet med de fire fokusområder er igangsat, men ikke afsluttet. Den administrative styregruppe vil i 2008 løbende følge op på arbejdet.

Faglige netværk

I Rammeaftale 2007 blev det endvidere aftalt at nedsætte faglige netværk på en række områder, for at sikre opretholdelse og udvikling af de faglige miljøer på de sociale tilbud.

Det blev aftalt at nedsætte netværk på følgende områder:

- Børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne
- Børn og unge med sociale og adfærdsmæssige vanskeligheder
- Voksne med psykiske handicap
- Personer med autisme

- Voksne fysisk handicappede inklusiv senhjerneskadede
- Voksne med sindslidelser

De faglige netværk mødes efter behov og kan blandt andet arbejde med følgende temaer:

- Faglig sparring og udveksling af informationer og idéer
- Uddannelse, faglig udvikling og kvalitetssikring
- Understøttelse af kontakt-tilbudenes funktion (jf. afsnit 4.2)

Netværkene har deltagelse af repræsentanter fra både de kommunale og regionale tilbud på det sociale område.

I løbet af 2007 blev der nedsat faglige netværk på to områder. Endvidere blev der nedsat en række myndighedsnetværk.

Faglige netværk

Netværk	**Tovholder**
Autismeområdet	Ikast-Brande og Herning Kommuner
Voksenspecialskolerne	Silkeborg Kommune

Myndighedsnetværk

Netværk	**Tovholder**
Voksenområdet	Herning Kommune
Misbrugsområdet	Randers Kommune
Børn- og Ungeområdet	Ikast-Brande Kommune
Specialtandpleje	Struer Kommune

Den administrative styregruppe vil i løbet af 2008 tage initiativ til at nedsætte faglige netværk på de områder, hvor dette endnu ikke er sket.

Udredning vedr. misbrugsområdet
I 2007 nedsatte den administrative styregruppe endvidere en arbejdsgruppe, der beskæftiger sig med en udredning af ydelserne på misbrugsområdet med henblik på at skabe større sammenlignelighed mellem tilbudene på området.

Arbejdet er igangsat, men skal koordineres med eventuelle centrale initiativer på området. Den administrative styregruppe følger arbejdet i 2008.

8.2 Nye fokusområder i Rammeaftale 2008

Udover arbejdet med fokusområderne i Rammeaftale 2007 er der udpeget en række nye områder, der arbejdes med i 2008.

Den administrative styregruppe vil behandle de enkelte fokusområder i løbet af aftaleperioden med henblik på en konkret vurdering af mulighederne for at iværksætte fælles tiltag.

8.2.1 Helhed i indsatsen i overgangen fra barn til voksen

På bruger- og pårørendekonferencen, der blev afholdt forud for udarbejdelsen af Rammeaftale 2008, blev helhed i indsatsen i overgangen fra barn til voksen sat på dags-

ordenen. Helhed i indsatsen omtales ligeledes som væsentligt i flere af kommunernes redegørelser forud for Rammeaftale 2008.

På den baggrund vurderes der at være et behov for, at sætte fokus på overgangen fra barn til voksen. Der er således en række formelle forhold der ændres i forbindelse med at borgeren når myndighedsalderen og overgår til at modtage ydelser efter voksenreglerne i serviceloven.

I arbejdet med området sættes der fokus på, hvordan der kan arbejdes med at sikre helheden i den indsats, som borgeren oplever i overgangen fra barn til voksen.

8.2.2 Forskning, evaluering, dokumentation og kvalitetsudvikling

I kommunerne og Region Midtjylland er der et stort ønske om fortsat at styrke og udvikle den faglige indsats. Dette ønske aktualiseres med den kommende kvalitetsreform.

Allerede i Rammeaftale 2007 er det aftalt, at drøfte mulighederne for, at forene de kommunale og regionale kompetencer på området, så ressourcerne udnyttes bedst muligt.

Derfor sættes der fokus på at undersøge muligheden for at iværksætte større tværgående aktiviteter. Aktiviteterne kan aftales med en gruppe af tilbud på et fagområde eller i en større kreds af kommuner ligesom det kan være aktiviteter, der går på tværs af fagområder.

Aktiviteterne kan ligeledes foregå i samarbejde med JYFE (Jysk socialforsknings- og evalueringssamarbejde), som kommunerne og Region Midtjylland er medlem af sammen med de nordjyske kommuner og Region Nordjylland.

8.2.3 Profilering af det sociale område som et udfordrende arbejdsfelt

Med henblik på fortsat at levere ydelser af høj kvalitet på de sociale tilbud, er det vigtigt, at der kan tiltrækkes kvalificeret arbejdskraft til et område, hvor det kan være vanskeligt at rekruttere ledere og medarbejdere.

Kommunerne i regionen og Region Midtjylland vil derfor i fællesskab arbejde med tiltag, der kan være med til tegne en positiv profil af det at arbejde på et socialt tilbud.

Der skal sættes fokus på tiltag, der kan øge respekten om arbejdet på området og præsentere området som et felt med store faglige udfordringer for ledere og medarbejdere.

Kapitel 9. Koordinering af de lands- og landsdelsdækkende tilbud

De mest specialiserede lands- og landsdelsdækkende tilbud anvendes tværregionalt. Derfor skal regionerne sikre indbyrdes koordinering af de tilbud, som er regionalt drevne. Tilbudene udgøres af specialundervisningstilbud og sociale tilbud herunder sikrede institutioner til børn og unge.

Formålet er at sørge for, at der til stadighed er det nødvendige antal pladser på landsplan, samt at regionerne gensidigt kan aflaste hinanden.

Såfremt en kommunalbestyrelse har overtaget et af de omhandlede tilbud, overtages også koordineringsforpligtelsen.

I de kommunale redegørelser har kommunerne taget stilling til, hvorvidt de forventer et væsentligt ændret forbrug på de lands- og landsdelsdækkende tilbud.

Danske Regioner har i samarbejde med de fem regioner udarbejdet en beskrivelse af de lands- og landsdelsdækkende tilbud. Beskrivelsen kan findes på Socialportalen (www.socialportalen.rm.dk).

9.1 Social- og specialundervisningsområdet

Målgrupperne til tilbudene er fysisk eller psykisk handicappede, herunder synshandicappede, hørehandicappede og både syns- og hørehandicappede.

Indholdet i tilbudene kan eksempelvis være dagtilbud, specialrådgivning og specialundervisning – evt. tilrettelagt som et kostskoleophold.

Region Midtjylland og kommunerne i regionen driver ikke lands- og landsdelsdækkende tilbud på dette område.

Regionerne har koordineret kapaciteten og sammensætningen af tilbudene samt størrelsen af taksterne.

Udgifterne til de lands- og landsdelsdækkende tilbud fordeles efter indbyggertal på de kommuner, der har adgang til at benytte tilbudet.

9.2 Sikrede institutioner for børn og unge

Sikrede døgninstitutioner er karakteriseret ved, at de omfatter mindst én sikret afdeling, der af Socialministeriet er godkendt til at have yderdøre og vinduer konstant aflåst. En sikret døgninstitution kan bestå både af åbne afdelinger og en eller flere sikrede afdelinger.

Børn og unge, som placeres i sikrede afdelinger, skal opfylde betingelserne herfor i Socialministeriets bekendtgørelse om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Opholdet kan herefter være begrundet i farlighed, en indledende og absolut påkrævet iagttagelsesperiode, et længerevarende behandlingsforløb, at opholdet træder i stedet for varetægtsfængsling, at opholdet sker som led i afsoning, når visse betingelser er opfyldt, eller at opholdet er et led i en idømt ung-

domssanktion. Endvidere kan unge udlændinge under 15 år uden lovligt ophold i Danmark anbringes på en sikret institution.

Region Midtjylland driver to af landets syv sikrede institutioner (se yderligere omtale af tilbudenes karakteristika i kapitel 7).

Regionerne har foretaget en samlet vurdering af dækningen med sikrede institutioner, herunder om der er behov for etablering af nye sikrede institutioner. Endvidere vurderes kvaliteten i de eksisterende tilbud, og regionerne aftaler indbyrdes udviklingen af såvel kvalitet som kvantitet i overensstemmelse med kommunernes behov.

Der opleves en stigende efterspørgsel efter pladser på sikrede institutioner. Kommunerne i regionen og Region Midtjylland har i fællesskab via det regionale kontaktudvalg anmodet Socialministeren om, at der oprettes yderligere fem pladser på sikrede institutioner i Region Midtjylland.

Udgifterne til de sikrede institutioner finansieres forskelligt alt efter grundlaget for den unges ophold. Ophold på social indikation finansieres som øvrige ophold for børn og unge. Ophold for domsanbragte - altså ophold, der træder i stedet for varetægtsfængsling og ophold, der er et led i en idømt ungdomssanktion – finansieres objektivt på baggrund af antallet af 15-17-årige i de kommuner, der har adgang til at benytte tilbudet

Bilag 3. Anvendelse af abonnementsordninger som betalingsmodel mellem myndigheder på social- og specialundervisningsområdet

1. Indledning

På en række opgaveområder som specialrådgivning, kommunikation, hjælpemidler samt ambulant behandling af misbrugere er det ikke muligt at opgøre budget og forbrug i antal pladser og fastsatte takster som vist i bilag 1.

På disse områder er der typisk tale om mange forskellige typer af ydelser hvor omfanget af indsatsen varierer betydeligt fra sag til sag. Derfor er det ikke muligt at fastsætte afregningsprincipper ved køb og salg af disse ydelser.

Med rammeaftalen er det derfor aftalt, at ydelserne på nogle områder afregnes, som abonnementsordninger, hvor timeprisen typisk er lavere end hvis den samme ydelse leveres som enkeltydelser. Formålet er at fastholde en rimelig kapacitet, der skal være med til at sikre et højt fagligt niveau og en rationel drift under hensyntagen til den enkelte kommunes forsyningssikkerhed og økonomi.

Abonnementsaftaler indgås skriftligt mellem udbyder (Region Midtjylland eller en kommune) og den enkelte kommune.

Abonnementsaftalerne indgås normalt for et år af gangen. Der kan evt. indgås aftaler om en kortere periode under forudsætning af, at den indgåede aftale ikke påvirker pris og tilbud for øvrige kommuner.

Indgåelse af abonnementsaftaler følger tidsplanen for rammeaftalen. Det betyder, at abonnementsaftaler for det kommende år indgås inden medio oktober. Aftaler for 2008, hvor der ikke er ændringer i timerammerne i forhold til den indgåede aftale for 2007 kan forlænges inden udgangen af 2007. Hvis kommunerne ønsker at indgå aftaler udenfor den tidsplan, der er fastlagt for rammeaftalen indgås den konkrete abonnementsaftale, så den er udgiftsneutral for øvrige kommuner.

I tilfælde af, at kommunerne under et i 2008 køber væsentligt mindre i abonnement end i 2007 kan det efterfølgende blive nødvendigt at foretage en justering af timepriserne.

2. Kommunikations- og hjælpemiddelområdet

Hjælpemidler i det tidligere Ringkjøbing Amt

Ringkjøbing Amts Hjælpemiddelcentral blev nedlagt med udgangen af 2006 og overdragedes til kommunerne i området. Hver enkelt kommune er dermed ansvarlig for at varetage de opgaver Hjælpemiddelcentralen hidtil løste.

Mellem kommunerne i det tidligere Ringkjøbing Amt blev det i forbindelse med nedlæggelsen af Hjælpemiddelcentralen aftalt at samarbejde om de mest specialiserede felter.

Herning Kommune

Herning Kommune driver Center for Kommunikation som er en specialundervisnings- og rådgivningsinstitution på kommunikationsområdet med fem afdelinger: Taleafdelingen, Høreafdelingen, Synsafdelingen, Handicapteknologiafdelingen og Hjerneskaderådgivningen

Ud over undervisningsopgaver varetages også opgaver vedr. udredning og indstilling til kommunikationshjælpemidler.

Center for Kommunikation i Herning tilbyder primært salg af større pakker af ydelser til kommuner, hvor der forud købes en vis kapacitet, der efterfølgende er trækningsret på i løbet af aftaleperioden. Herudover sælger Center for Kommunikation i Herning enkeltydelser efter enten et ydelseskatalog med over 200 faste ydelser (jf. bilag 1), eller efter timeafregning hvor opgaven defineres i samarbejde med bestilleren. Endelig er en betydelig del af Center for Kommunikations kapacitet reserveret til at levere ydelser via den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation, VISO.

Århus Kommune

Århus Kommune driver Hjælpemiddelcentralen i Århus og har dermed også forpligtigelsen til at tilbyde specialrådgivning på hjælpemiddelområdet til de øvrige kommuner i det tidligere Århus Amt. Hjælpemiddelcentralen kan også tilbyde andre interesserede køb af specialrådgivning om hjælpemidler og handicapegnet boligindretning m.m.

Århus Kommune tilbyder en abonnementsordning for køb af ydelser på Hjælpemiddelcentralen.

Abonnementet betyder, at kommunen binder sig for et nærmere aftalt antal timers specialrådgivning i aftalens løbetid. Derudover vil der kunne købes ydelser uden for abonnement til en højere pris. Beregningen af prisen sker ud fra de takstberegningsprincipper, som ligger til grund for rammeaftalen mellem Region Midtjylland og kommunerne i regionen.

Region Midtjylland

Region Midtjylland driver Tale-/Høreinstituttet, Center for Syn og Kommunikation samt Hjælpemiddelrådgivningen i Skive.

Ydelserne i disse tilbud afregnes i form af abonnement.

Udover de ydelser der indgår i det årlige abonnement, kan kommunen altid tilkøbe supplerende ydelser, hvis det viser sig, at kommunens behov er større end det antal timer abonnementet indeholder, eller hvis kommunen ønsker at købe andre ydelser end dem, som er indeholdt i abonnementet. Tilkøb af ydelser udover abonnement eller udelukkende som enkeltydelser sker til en højere timepris.

Indgåelse af abonnement for det kommende år foregår i en dialog med kommunerne om, hvilket niveau abonnementet skal indgås på, og hvad abonnementet konkret skal indeholde. Indgår kommunen en aftale, der svarer til det forbrugsniveau, der har været i det indeværende år tilpasset til en evt. ændring i befolkningssammensætningen, vil evt. ydelser, der bliver behov for at købe udover abonnementet blive afregnet til abonnementspris.

I forbindelse med en evt. aftale mellem kommunerne og Region Midtjylland om levering af tilbud på kommunikationsområdet er det aftalt med kommunerne hvilke ydelser, der kræver visitation hos kommunen, og hvilke der ikke kræver visitation. Såfremt der ikke kræves visitation, betyder det, at borgeren selv frit kan henvende sig til en institution og modtage ydelsen.

3. Specialrådgivning
Region Midtjylland og kommuner udbyder i overensstemmelse med rammeaftalen specialiserede rådgivningsydelser til kommunerne.

Målgruppen for specialrådgivningen er børn og unge med betydelig og varig nedsat funktionsevne. I forhold til denne målgruppe tilbydes undersøgelse, rådgivning og behandling.

En anden målgruppe for specialrådgivningen er børn og unge med svære psykiske problemer/psykologiske lidelser herunder børn og unge, der har været udsat for seksuelle overgreb, børn og unge med angst og tvang, børn og unge i svære udviklingskriser og børn og unge med personlighedsforstyrrelser.

Ydelserne i ovennævnte tilbud afregnes som abonnement.

Hver kommune kan indenfor abonnementet aftale med leverandøren, hvilke ydelser de ønsker at modtage. Kommunerne kan frit vælge mellem ydelserne indenfor ydelseskataloget.

Hvis en kommune bruger færre timer end kommunens abonnement tilsiger, vil Regionen i videst muligt omfang tage hånd om det mindre forbrug, f.eks. ved at lave aftaler med kommuner, der bruger mere end deres abonnement tilsiger.

Udover de ydelser der indgår i det årlige abonnement, kan kommunen altid tilkøbe supplerende ydelser, hvis det viser sig at kommunens behov er større end det antal timer abonnementet indeholder, eller hvis kommunen ønsker at købe andre ydelser end dem, som er indeholdt i abonnementet. Tilkøb af ydelser udover abonnement eller udelukkende som enkeltydelser sker til en højere timepris.

Indgåelse af abonnement for det kommende år foregår i en dialog med kommunerne om, hvilket niveau abonnementet skal indgås på, og hvad abonnementet konkret skal indeholde. Indgår kommunen en aftale, der svarer til det forbrugsniveau, der har været i det indeværende år tilpasset til en evt. ændring i befolkningssammensætningen, vil evt. ydelser, der bliver behov for at købe udover abonnementet blive afregnet til abonnementspris.

4. Misbrugsbehandling
Ydelserne til behandling af stofmisbrugere består typisk af ambulant behandling, dagbehandling eller døgnbehandling. Afregning af dag- og døgnbehandling er typisk tilrettelagt, som et antal dage eller døgn, hvor brugeren behandles, som afregnes til en fast takst. Det volder ikke større problemer at fastholde denne afregningsform.

Derimod er der visse vanskeligheder med tilrettelæggelsen af afregningen for ambulante ydelser. Ressourceforbruget for den enkelte ydelse kan variere betydeligt.

Der er forskellig praksis for beregningen af takster og afregningen heraf. I nogle tilbud er der fastsat en takst pr. ambulant behandling, mens der i andre tilbud er mange forskellige takster. Førstnævnte metode er enkel og lettere at sammenligne, men sikrer ikke sammenhængen mellem ressourceforbruget og betalingen. Den anden metode virker modsat.

De to metoder kan have hver sin fordel, men det vanskeliggør sammenligneligheden mellem tilbud, og det gør det vanskeligt for køberkommuner, at skønne over forbruget.

Taksterne for 2008 beregnes på samme måde, som det har været praksis i 2007. Med henblik på at sikre en langsigtet løsning er der nedsat en arbejdsgruppe, som skal udarbejde et forslag til modeller, så sammenlignelige tilbud kan afregnes efter ensartede principper.

Bilag 4. Udviklingsplan for Landsbyen Sølund

Antal pladser

- 226 pladser efter Servicelovens § 108 inkl. 2 aflastningspladser og 5 pladser i Enkeltmandsprojektet
- 185 pladser på Landsbyen Sølunds aktivitetscenter efter Servicelovens §§ 103 og 104

Indhold og organisation

Landsbyen Sølund er hjem for 226 voksne mennesker med væsentlig og varig nedsat fysisk og psykisk funktionsnedsættelse. I selvstændige boenheder med mellem 8 og 12 beboere fungerer familiegrupper med egen kultur, organisation og medarbejderstab. Disse boenheder er decentrale med egen ledelse og budget. I Landsbyen bor mennesker med forskellige tillægshandicaps og hjerneskader. Det kan være autisme diagnoser, Alzheimers, epilepsi, psykiatriske lidelser, tidlige følelsesmæssige skader, syns- og hørehandicap med mere.

Landsbyens Enkeltmandsprojekt er et landsdækkende tilbud til mennesker, der vanskeligt kan rummes i traditionelle rammer. Der bor i øjeblikket 5 mennesker.

Landsbyen har egen praktiserende læge, tandlægeklinik, sygeplejedækning døgnet rundt, musikterapeut, ergoterapeut og fysioterapeut, og desuden et bredt netværk af servicefunktioner som køkken, vaskeri, gartnere og maskinafdeling.

Venteliste

Ventelisten er på 27 personer, der umiddelbart passer ind i målgruppen for forskellige specialiserede boenheder. Tre på ventelisten er under 18. Den ene fylder 18 i juli 2007 – de andre to først i 2008.

Overordnede mål og principper

Overordnet fungerer Landsbyen efter principper om et optimalt liv på beboernes præmisser. Et liv i respekt for det enkelte menneske, et liv med fokus på glæde og kvalitet og et liv i tæt samarbejde og kontakt med familie og øvrige netværk med udgangspunkt i filosofien Gentle Teaching (se www.solund.dk).

At arbejde med denne gruppe mennesker kræver en solid faglighed som forudsætning for udvikling og tryghed. At møde beboeren med hjertet og have forstanden med er karakteristisk for vores grundlag. På baggrund af en grundig udredning af beboerens hele liv gennem livshistorie, udviklingsbeskrivelse, forudsætningsanalyse samt neuropædagogiske analyser, skabes der bevidsthed blandt medarbejderne om beboernes behov og kompetencer. Ofte arbejdes der i projektform, således at intensiverede uddannelses- og udredningsforløb kobles sammen i fælles læring og anerkendende pædagogik.

Faglige metoder og tilgange.

Som det fremgår af det foranstående, er beboerne i Landsbyen Sølund en stor og forskelligartet gruppe mennesker, der er udviklingshæmmede, og hvoraf mange i tillæg hertil har en eller flere kroniske lidelser. Afhængig af den enkelte lidelse

indebærer det, at der bliver anvendt flere forskellige metoder og pædagogiske principper. Først og fremmest er Landsbyens pædagogiske filosofi og metode "Gentle Teaching", men også mere metodiske tilgange som eksempelvis Marte Meo og "Det kan Nytte". På alle måder er de relationsorienterede pædagogiske tilgange til medmennesket i højsædet. Det medmenneske, som har brug for at føle sig betydningsfuld i relationen med andre.

Kursusafdelingens tilbud
Fundamentet for undervisningen og formidlingen i Landsbyen Sølunds kursusafdeling er filosofien Gentle Teaching.

Kursusafdelingen spreder sig over et bredt spektrum videns og holdningsbaseret undervisning: fra udviklingen af en neuropædagogisk efteruddannelse, hvor basis er kendskab til hjerneskadeforhold, over mere værdibaserede kursusformer (f.eks. Gentle Teaching, Marte Meo, Jeg støtte og udviklingshæmmede med sindslidelser) til vores sidste skud på stammen - sommerskolen.

Sommerskolen er for beboere sammen med ledsagere, hvor der i én til én kontakt arbejdes med etablering af opmærksomhed, nærvær, samspil og dialog mellem beboeren og medarbejderen. Dette koncept vil vi i nær fremtid udvikle til målgruppen pårørende og familier, hvor indholdet tilgodeser de deltagendes behov.

Som efteruddannelse har vi i samarbejde med det tidligere Århus Amt været med til at udvikle en supervisor uddannelse. En uddannelse vi fremover udbyder i VISS.dk regi.

Kurserne og uddannelserne udbydes i VISS.dk – Videnscenter Skanderborg, Sølund's kursuskatalog. Landsbyen Sølunds konsulenter er med deres praksis viden i tæt samarbejde med VISS.dk om kurser og uddannelser (om VISS.dk - se nedenfor).

Hospice tilbud
Hospice har igennem en årrække været et tilbud til vore beboere, og vi forventer at udbygge og intensivere denne indsats til også at indbefatte udadgående hospiceteams med henblik på, at vore medborgere kan blive i eget hjem længst muligt og få et værdigt liv indtil livets afslutning.

Fokus på frivillige i samarbejde med Røde Kors
I samarbejde med Røde Kors har vi fokus på og en praksis for rekruttering af frivillige i Landsbyen.

Landsbyen Sølund og lokalsamfundet
Den omvendte integration har gennem mange år været udviklingsfokus for Landsbyens deltagelse i Skanderborg bys liv og engagement. Det har resulteret i spændende projekter for eksempel dyrepark, natur stier, samarbejde omkring de forskellige festivaler, børnehavers hyppige og hyggelige besøg i vores område med meget mere.

Endvidere har vi årstidsfesterne. Her lægger Landsbyens forsamlingshus rammer til aktiviteter, som både landsbyens beboere og borgere fra Skanderborg arbejder sammen om at gøre det til gode begivenheder.

Internationalt samarbejde
Internationalt har vi løbende gang i projekter og udvekslinger. Vi er i gang med evaluering af et EU projekt (Sokrates projektet), hvor medarbejdere og beboere besøgte hinanden og tog læring af hinandens liv og virke. Udveksling af medarbejdere til USA og Canada fandt sted i 2006. Løbende får Landsbyen Sølund besøg af internationale studerende fra Belgien, Holland og Grækenland. Vi har over de sidste år samarbejdet med Tjekkiet, Puerto Rico, Kina, Polen, Grækenland, og Norge kan også nævnes. Dette samarbejde forventer vi at udbygge i de kommende år. Også til gavn for Skanderborg Kommunes andre boformer og aktiviteter.

I efteråret 2008 planlægger vi et to dages internationalt arrangement "Skanderborg Agenda". Her inviterer vi specialister fra hele Europa til at drøfte udviklingen de næste 10-20 år inden for livsforhold i al almindelig for mennesker med udviklingshæmning.

I 2008 planlægger vi endvidere en international konference i Snoezelen.

De fysiske rammer
De fleste boformspladser findes i atriumhuse på Sortesøvej. Det er 20 selvstændige huse med egne værelser og fællesrum og enkelte selvstændige lejligheder.

En storstilet renoveringsplan er i gang. Alle boliger skal renoveres, således at den enkelte beboer har egen lejlighed med toilet og bad.

Efter lov om almene boliger renoveres husene over en 5 års periode, samtidig med nybygning af i alt 56 nye lejligheder fordelt på 7 huse.

1. fase med nybyggeri af 32 boforms boliger der blev afsluttet i efteråret 2006.
2. fase som indeholder et aktivitetshus og 8 boliger/lejligheder, samt renovering af 10 huse forventes afsluttet medio 2007.
3. fase som indeholder renovering af den resterende boligmasse, 10 huse, samt bygning af nyt aktivitetshus og 16 nye lejligheder. Denne fase er påbegyndt.

De nye aktivitetshuse forventer vi os meget af for eksempel i forhold til at kunne indrette dem med den nyeste teknologi omkring kommunikation og sansestimulering. (for eksempel "Snoezel")

VISS.dk
Landsbyen Sølund og Skanderborg Kommune har i samarbejde etableret VISS.dk, Videnscenter Skanderborg, Sølund. Formålet med VISS.dk er at kvalificere den samlede indsats overfor børn, unge og voksne, der er udviklingshæmmede.

Videnscentret udbyder hvert halve år en række relevante kurser for folk, som arbejder inden for området. Kurserne retter sig i mod medarbejdere, ledere og pårørende. Kurserne afholdes i henholdsvis Skanderborg, Skørping og Roskilde.

VISS.dk tilbyder desuden faglige ydelser til kommuner og regioner i Danmark, og er endvidere leverandør af udredningsopgaver til VISO (den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation).

Idegrundlaget for VISS.dk er bygget med 5 brikker:

1. Videreudvikling af kursus- og efteruddannelsesvirksomheden
2. Opbygge et landsdækkende konsulentteam
3. Etablere en evidensbaseret virksomhed
4. Etablere pladser, der også i fremtiden efterspørges af kommunerne og regionerne i Danmark
5. Internationalt samarbejde

Visionen er at:

- Være et fyrtårn i relation til den faglige indsats overfor børn, unge og voksne, der er udviklingshæmmede.
- At levere seriøs vejledning/rådgivning og bæredygtige løsninger i relation til kommunernes og regionernes tilbud over for målgruppen
- At samarbejde med andre videns- og kompetencecentre
- At eksportere indhøstet viden/erfaringer nationalt og internationalt

Ekspertteam

VISS.dk har et stort eksternt konsulentkorps. Det landsdækkende ekspertteam består af konsulenter med forskellig faglig baggrund, herunder bl.a. psykiatere, organisationskonsulenter, psykologer, sygeplejersker, fysioterapeuter, pædagoger og musikterapeuter.

Alle konsulenterne har mange års erfaring i arbejdet med mennesker, der er udviklingshæmmede. Teamet kan benyttes af alle kommunale og regionale tilbud inden for området.
Ekspertteamet kan også rykke ud i forbindelse med udredningsopgaver for VISO.

Fyrtårnet Landsbyen Sølund

Som beskrevet ovenfor er det Landsbyen Sølunds ambition at være et fagligt fyrtårn og kraftcenter for udveksling og uddannelse både internationalt som nationalt. I den forstand arbejder vi på fortsat udvikling af viden og metoder, og har i den sammenhæng meget fokus på samarbejde og udveksling.

Med hensyn til fremtidige behov og udviklingsmuligheder er Landsbyens medarbejdere omstillingsparate og klar til at udvikle de tilbud, som der måtte være behov for.

Bilag 5. Udviklingsplan for Østervang

Østervangs mission
Østervang er en boform oprettet i henhold til Servicelovens § 110 jf. § 85 og 81. Østervang er et landsdækkende tilbud og skal altid være klar til at modtage vanskeligt stillede personer akut 24 timer i døgnet. Østervang har efter ombygning 128 pladser

Østervangs tilbud retter sig mod personer med særlige sociale problemer, som ikke har – eller ikke kan opholde sig i – egen bolig og som har brug for botilbud og for tilbud om aktiverende støtte, omsorg og efterfølgende hjælp.

Østervang skal udrede, planlægge og påbegynde et helhedstilbud i samarbejde med beboeren og samarbejdspartnere

Østervangs tilbudsvifte består af følgende:

Modtageenheden (19 pladser): Alle henvendelser til Østervang går via Modtageenheden, hvorfra der sker en visitation til de andre afdelinger. I relation til modtagelsen er der 12 natpladser. Natpladserne fungerer dels som akutpladser i overbelægningssituationer, dels som et overnatningstilbud for primært stofmisbrugere.

Intern enhed (38 pladser): Tilbyder bolig i en periode indtil anden relevant bolig er fundet. Består af 3 teams, hvoraf team 3 er en speciel skærmet afdeling med plads til 8 beboere, hvor der foretages en længerevarende udredning og hvor der er mulighed for mere støtte i hverdagen. Ophold i intern enhed er berammet til max. 120 dage
For Skærmet afdeling kan opholdstiden være over 120 dage.

Kilden (13 almene boliger): Er en boform med almene boliger og støtte. Beboerne er personer med vidtgående sociale handicap, fortsat rusmiddelforbrug samt varierende grader af somatiske plejebehov.
Der er yderligere tilknyttet 3 eksterne pladser, bestående af boliger i pavilloner.

Havnegade (29 pladser): Eksterne boliger bestående af trænende pladser, og udslusningsboliger for Østervangs interne pladser

Dykkerklubben (20 pladser): Pladserne er fordelt med 5 akutte pladser på Østervang, rettet mod stofmisbrugere og 15 eksterne boliger, heraf 7 Skæve huse til skæve eksistenser.

Sygeafdelingen (17 pladser): Afdelingens primære funktion er afrusning og vejledning til videre behandling. Endvidere varetager sygeafdelingen for husets øvrige beboere: medicinadministration, varetagelse af specielle sygeplejeopgaver, lægekonsultation mm.

Beskæftigelses- og bygningsenheden:
Funktionen er todelt:

- En del, der tager sig af service og vedligehold i huset.
- En del, der tager sig af beskæftigelse af husets beboere og beboere, der er under udflytning.

Som udgangspunkt sker en afklaring i forhold til den enkelte brugers behov for beskæftigelse og muligheder i beskæftigelsen.

Der er tilbud om beskæftigelse, spændende fra lettere montage- og pakkeopgaver og opgaver af mere terapeutisk tilsnit, til reelt produktionsrettet arbejde i snedkeri, udvendig vedligeholdelse, brændselsproduktion m.v.

Beskæftigelsen kan dermed imødekomme de fleste beskæftigelsesmæssige behov til målgruppen.

Der for alle afdelinger udarbejdet specifikke mål for indsatsen jfr. evt. bl.a. Østervangs hjemmeside

Østervang kan derfor principielt indgå i en hvilken som helst udvikling af og aftale om opgaveløsning for hjemløse og funktionelt hjemløse, især med udgangspunkt i de specialiserede problemstillinger, Østervang allerede nu løser.

Østervang er VISO-leverandør vedr. udredning og planarbejde.

Personale
Østervang er tværfaglig organiseret. Der er pædagoger, socialrådgivere, sygeplejersker, social- og sundhedsassistenter, plejehjemsassistenter, ergoterapeuter, læge, administrativt personale mm. tilknyttet. Supervision og videreuddannelse af personalet er højt prioriteret. Der er ansat en supervisor for medarbejderne. Der ydes supervision både i forhold til faglige problematikker, i forhold til behandling af beboerne og i forhold til medarbejdergruppen.

Faglige metoder og tilgange
Østervang lægger vægt på kognitiv tænkning som indfaldsvinkel og forståelsesramme. Der arbejdes ligeledes ud fra adfærds- og relationspædagogik, lige som der lægges vægt på motivationsarbejde og kompenserende omsorg.
Der arbejdes med kontaktpersonordninger i forhold til alle beboere, således at der opnås størst mulig kontinuitet i arbejdet under beboerens ophold på Østervang.

Østervang har, qua sin størrelse og sine differentierede opgaver, mulighed for at indgå i f.eks. pædagogisk og anden faglig metodeudvikling, dokumentation og effektmåling.

Østervangs vision
Østervang arbejder i retning mod:

- at være førende og udviklende indenfor sit faglige område og opgaveløsning
- at opgaveløsningen er målrettet og til stadighed afstemt og tilpasset samfundets krav og den enkeltes behov
- at anvende anerkendt viden og deltage aktivt i forskning

Af konkrete udviklingsinitiativer arbejder Østervang aktuelt på, at:

- kvalificere tilbuddet på den skærmede afdeling i den interne enhed
- udrede om der fremadrettet skal være andre beskæftigelsestilbud end de nuværende. Således er beboerne over en årrække blevet mere belastede, hvilket gør dem sværere at motivere til aktivering.
- videreudvikle og implementere et nyt tilbud om afrusning af blandingsmisbrug over en 3-5 ugers periode i samarbejde med Alkoholbehandlingen, Århus Kommune

På længere sigt vil Østervang:

- videreudvikle på de længerevarende boformer, både på Østervangs matrikel og i form af eksterne boliger af forskellige typer.
- være entreprenør på udvikling af konkrete bostøtteopgaver eller løsning af konkrete bostøtteopgaver i kommuner i regionen.

Uddannelses- og udviklingsenheden på Østervang: faglig udvikling i en dilemmafyldt hverdag
Østervangs medarbejdere arbejder i ét felt med udsatte og vanskeligt stillede.
Det er erfaringen, at netop den type arbejde er præget af primitive forsvarsmekanismer, projektioner, parallelprocesser m.v.
Konstant forholden sig til metoder, faglighed, og processer mellem brugere og medarbejdere, er derfor en nødvendighed for at kunne levere en god ydelse.

Der er derfor på Østervang oprettet en Uddannelses – og udviklingsenhed. Uddannelsesenhed, fordi uddannelse, på alle niveauer, er en del af at forholde sig både fagligt og ledelsesmæssigt til opgaven.

Udviklingsenhed, fordi det ikke er nok at uddanne. Vi skal altid forholde os til, hvordan nye faglige kompetencer bliver integreret i organisationen, og forbliver integreret i organisationen.

Østervangs Uddannelses- og udviklingsenhed (UUE), der beskæftiger to medarbejdere, udvikler og udbyder uddannelser, internt og eksternt, til forsorgsområdet, med fokus på de vilkår, der gælder der.

Med udgangspunkt i de uddannelser og kurser, der allerede nu udbydes, kan udbud suppleres, hvis der er grundlag for det på regionalt plan.

UUE kan ligeledes udarbejde konkrete forløb for boformer, der ønsker at arbejde med udredning og planredskaber, ligesom der efterår 2007/forår 2008 udbydes konkrete "redskabskurser" i arbejdet med kognitive metoder.

Østervangs fysiske rammer
Østervang er beliggende i den sydlige udkant af Århus kommune på i alt syv ha. Land.

Huset blev i 2006 renoveret og tilbygget for 18 millioner kroner, hvilket har betydet to-værelses lejligheder i Kilden og i Skærmet afdeling, og individuelle og aflåselige skabe og køleskabe i køkkenerne, så de brugere, der køber ind og laver mad kan have deres ting i fred.

Der er, med udgangspunkt i de gode erfaringer, vi har med pavillonløsninger og Skæve huse, søgt otte Skæve huse til skæve eksistenser, til opstilling på Østervangs egen matrikel.

Vi vil med de pavilloner øge vores muligheder for at tilbyde adækvate boliger med bevilliget støtte.